

Un număr vechiu 15 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director: DEM. I. DOBRESCU

Președintele Uniunii Avocaților din România

COMITETUL DE REDACȚIE:

TR. ALEXANDRESCU
Avocat, Direct. Contenc. B-ceil
G-le a Țărei RomâneștiALEX. CERBAN
Profesor la Facultatea
de Drept, BucureștiIOSEF G. COHEN
Avocat
membru Cons. legislativGR. CONDURATU
Consilier la Curtea de Apel
BucureștiRENÉ DEMOGUE
Profesor la Facultatea
de Drept din ParisV. DONGOROZ
Dr. în Drept din Buc.
AvocatALFRED JUVARA
Dr. în Drept din Paris
AvocatD. NEGULESCU
Profesor la Facultatea
de Drept, BucureștiI. GR. PERIȘTEANU
AvocatC. SIPSOM
Profesor la Facultatea
de Drept, BucureștiC. STOERANOVICI
Dr. în Drept din Paris
AvocatGR. TRANCU-IAȘI
Fost Ministru al Muncii
AvocatP. VASILESCU
Dr. în Drept din Paris
AvocatAL. VELESCU
Dr. în Drept din Buc.
Avocat

Secretar de Redacție: E. C. DECUSARA, Dr. în drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare

Membrii corespondenței pentru Paris: EDOUARD LÉVY și SILVIU KRAINIC, D-ri în Drept, Avocați, Paris.

ABONAMENTUL

Un an p. B-ci, Case Com. și Autorit. 600 lei
 « Avocați 400 «
 « Magistrați 300 «
 6 luni prețul de sus pe jumătate

APARE ODATA PE SAPTAMANA

In lunile Iulie și August
 apare odată la 2 săptămâni

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația

București, Artele, 5 și Rahovei, 5
 Lângă Palatul Justiției
 — TELEFON 18/29 —

SUMAR

— Legi maghiare — Legi române, de d-l judecător G. P. Doean;

JURISPRUDENȚA:

— Curtea de Apel Constanța: *Penciu Athanasov cu Gr. Stavrats* (Dacă intră în prelungire și contractele pentru închirierea magazinelor de cereale din porturi? Art. 1 al legii chiriilor din 14 Aprilie 1922)

— Comisiunea de apel pentru așezarea impozitelor directe din județul Tecuci: *Alexandru Zotinca cu Ad-ția Financiară Tecuci* (Scăzăminte din impozite. Operarea lor numai în baza cererii făcute prin declarație. Inadmisibilitate când cererea apare pentru prima dată în apel. Art. 61 și 96 din legea pentru unificarea contribuțiilor directe și § 172, 179, 233 și 264 din Instruc. oficiale pentru aplicarea acestei legi).

— Comisiunea de Expropriere a jud. Ocol. Băicoi-Prahova: *N. D. Sfetcu cu Casa Centrală a împrietărilor* (Teren petrolifer. Condițiuni de expropriere. Dacă disp. § 2 alin. IV din art. 19 din Constituție, cari n-au fost reproduse în legea agrară din 1911, sunt aplicabile? Dacă Comisiunile de expropriere pot ține seama de rezultatul Comisiei geologice? Dacă Comisia de expropriere de pe lângă jud. de ocol, are căderea să censureze lucrările Casei Centrale?)

— Judecătoria ocol rural Tecuci: *Moise și Fanea Cioară cu Moștenitorii Schecter* (Dacă în materie de evacuare a chiriașului pe temeiul art. 1 și 6 din legea din 6 Aprilie 1923, se poate aplica schimbul și la prăvălii?)

LEGI MAGHIARE — LEGI ROMÂNE

De multă vreme a pătruns și în vechiul regat ideea că legile străine din Transilvania sunt mult superioare legilor românești. Cunoaștem cu câtă grabă și cu câtă superficialitate se formează atâtea păreri în opinia noastră publică, fără ca, de multe ori, pătura intelectuală însăși să fie scutită de contagiune.

Să ne fie permis a analiza modul cum s'a ajuns la această idee și apoi în ce măsură este ea adevărată.

Ideea s'a născut mai întâi — încă de pe timpul când legile ungare nu erau traduse — din propaganda făcută de juriștii Ardealului cari se temeau să nu fie prea curând și fără metodă despărțiți de legile cu cari se obișnuiseră. Ea s'a alimentat apoi și din scrierile juridice posterioare ale juriștilor din vechiul regat cari au

scos în evidență unele valoroase instituții din Transilvania, ce trebuiesc nu numai menținute dar introduse și în restul țării.

Pornirea acestor juriști a fost foarte explicabilă. Ocupându-se numai cu părțile bune din legislația provinciilor alipite, se temeau ca nu cumva legiuitorul român să intervină și, pe nepregătite, cum de multeori se întâmplă, să scoată din vigoare atâtea dispoziții legale ce trebuiau păstrate; ar fi fost într'adevăr o neertată greșală să se desființeze de pildă: instituția cărților funduare, suspendarea pedepsei, liberarea condițională, mandatul de plată și altele. Când privește însă părțile defectuoase din această legislație, se înțelege iarăși pentru ce au fost trecute cu vederea; cei ce s'au ocupat cu legislația noilor ținuturi au putut crede că acele părți vor fi în curând și cu ușurință eliminate de comisiunile legislative cari lucrează la unificarea legislației.

A se deduce însă din aceste scrieri că toate legile din Transilvania sunt perfecte în întregimea lor, a susține printr'un curios argument *a contrario*, că legile vechiului regat sunt proaste și că nu merită să fie introduse în teritoriile alipite cari sânt învățate numai cu legi superioare (!), este, trebuie s'o recunoaștem o greșită și condamnată argumentare.

Dar unificarea legislației întârzie și ideea și-a făcut drum. Cu surprindere am văzut că ea a luat formă concretă chiar într'o adunare de juriști. Discutând chestia unificării legislative, congresul avocaților de la Oradea-mare, în a șasea sa sesiune¹⁾, a constatat că legile în vigoare pe teritoriile alipite în marea lor parte sunt legi înaintate ca idei și construcție. Moțiunea, al cărui efect nu poate fi decât a întreține aceiași atmosferă de superioritate a legilor maghiare, nu ne spune însă, cel puțin cât de vag, cari ar fi acele legi, precum nici când și cum și-a făcut congresul această convingere.

Cu toate acestea, credem că ideea superiorității legilor maghiare este, pentru noi, și falsă și dăunătoare.

Ea este falsă pentru că, după cum vom vedea îndată, numeroase sunt părțile rele din aceste legi, precum

1) A se vedea publicată în „Palatul Justiției“ Numărul 4 din April 1923.

multe sunt părțile bune din legile românești, dintre cari unele nici nu există în legislația maghiară (Cităm în treacăt: *référé-urile*, *poprirea* — ca instituție autonomă —, *micul parchet*, *autonomia instanțelor judecătorești*, ș. a).

Ideea este și *dăunătoare* unificării legislației. În adevăr, rezolvarea acestei probleme stă în mâna oamenilor politici. Fieînd specialiști și auzind mereu că legile ardene sunt superioare, ei se feresc să se atingă de această pretinsă superioritate și deci să se ocupe urgent și serios de unificarea legislativă; astfel se poate explica pentru ce toate guvernele cari s'au perindat de la Unire până astăzi au lăsat sistematic pe ultimul plan această primordială problemă.

Adevărul însă, ca întotdeauna, stă la mijloc, banal ca orice adevăr. Atât legile din Transilvania cât și legile din vechiul regat au și defecte și calități. De multe ori ceea ce lipsește unora, aflăm în celelalte. Am fost printre cei dintâi cari am relevat superioritatea unor instituții juridice din legislația ardeleană cari lipsesc din aceea a vechiului regat. Dar aflăm în legile maghiare destule părți cari nu sunt de loc superioare și a căror dispariție am dori-o cât mai grabnică. Avem deasemeni dispoziții defectuoase în legile române, după cum avem și unele excelente, cari ar trebui neapărat introduse în întreaga țară.

Pentru a judeca însă aceste diferite legislații, credem că de la început trebuie să lăsăm la o parte orice considerații sentimentale de ordin național cari n'au ce căuta în astfel de discuții, cu atât mai mult cu cât multe părți din ambele legiuri sunt împrumutate de la alfe națiuni. Pe de altă parte va trebui să învingem și sentimentul de afecțiune ce-l purtăm legilor cu care ne-am obișnuit și pe baza cărora ne-am format în mare parte cultura noastră profesională; să înlăturăm această „nostalgie de drept”, caracterizată astfel cu multă pătrundere psihologică de un înalt magistrat²⁾; ea n'ar putea decât să aducă pagube unificării noastre.

Puține glasuri am întâlnit în literatura noastră juridică cari să caute a evidenția anume părți defectuoase din legislația ținuturilor de peste munți. O vom face și noi de astădată, cu atât mai mult cu cât interesanta moțiune a Congresului avocaților ne dă prilejul.

Nu vom susține că legile ungare, ca și cele românești de altfel, au defecte; ar însemna să demonstrăm o axiomă. Ca orice produs omenesc, o lege nu poate fi perfectă și cusururile nu pot să-i lipsească. Ceea ce voim să arătăm însă și ceea ce credem că va reeși din expunerea noastră, este că mare parte din aceste defecte sunt cu totul opuse spiritului în care ne-am deprins să alcătuim, să adoptăm și să aplicăm legile noastre; dacă vom reuși să o dovedim, concluzia firească va fi: necesitatea absolută ca aceste produse ale unei rase cu desăvârșire străină nouă să fie cât mai curând înlăturate din legislația României.

Vom arunca pentru aceasta o scurtă privire asupra legilor maghiare de procedură și organizare judecătorească. Ne vom ocupa numai de acestea, pentru că, după părerea aproape unanim admisă, *ele* trebuie cât mai curând și în primul rând unificate; apoi, pentru că acestea sunt legile cari dau forma unei întregi legislații și influențează cel mai mult asupra administrării justiției. Nu ne vom ocupa cu legile de fond (codurile civil, penal și comercial), pentru că sunt mult asemănătoare și tot atât de vechi ca și ale noastre, lăsând la o parte faptul că codul civil ungar nici nu există. Și unele și altele nu mai sunt de mult în curent

cu progresul juridic. O discuție asupra deosebirilor de amănunt ar fi oțioasă, interminabilă și fără folos practic; căci ele ar trebui analizate fiecare în parte și desigur că argumentele, atât în sprijinul uneia cât și a celeilalte, nu ar lipsi. Discuția se îndeplinește de altfel cu multă trudă și stăruință în sânul comisiunilor permanente de unificare legislativă.

Nu avem pretenția să facem un studiu științific. Vom expune numai câteva observații de practică judecătorească, precedate de câteva scurte reflexii asupra spiritului în care sunt alcătuite legile maghiare.

I

Legile maghiare

Deși în mare parte împrumutate, legile maghiare au fost prelucrate și naționalizate. Ele poartă pecetia rasei.

Este astfel bine cunoscută tendința caracteristică maghiară de a lucra și obține totdeauna lucruri grandioase sau... cel puțin *mari*. Ea a trecut și în legiferare. Legile ungare reușesc să fie mari, complicate și foarte meticuloase. Tehnica legiuitorului maghiar nu este de a fixa principiile generale, clare și precise, de la care interpretul să pornească pentru a le aplica la fiecare speță. Ea este mai mult analitică, căci legiuitorul voește să prevadă, dacă e posibil, toate cazurile cari s'ar putea întâmpla în practică și pentru aceasta nu vrea să-i scape nimic nereglementat. Se înțelege că, în asemenea condițiuni, legea, înconjurându-se de un dedal de reguli, se pierde în amănunțimi și devine mai mult un tratat de doctrină sau un catalog de spețe. Din această cauză, ea e de multe ori neclară, tocmai prin excesul ei de claritate, și nu arareori este confuză. Ea încatenează pe judecător, care se mișcă cu greutate între atâtea nenumărate dispoziții, și-i anihilează complet orice inițiativă. „O procedură — ca orice lege, adăogăm noi, — trebuie să fie simplă, scurtă sigură și clară... Ea nu trebuie să cuprindă reguli prea multe și forme zădarnice, căci atunci este complicată și mai rău te încurcă”³⁾. Și așa se întâmplă cu mai toate legile maghiare. Articolele unei legi sunt foarte multe și foarte lungi, iar aliniatele unui articol nenumărate. Nu arareori legiuitorul maghiar prevede lucruri inutile sau chestiuni cari se înțeleg de la sine. Deși am putea cită exemple cât de multe, ne mărginim numai la unul, pentru a se vedea până unde înțelege legiuitorul maghiar să meargă cu explicațiile. Procedura penală spune: „De regulă acel care este ascultat sau vorbește instanței, trebuie să stea în picioare. Președintele poate să facă excepțiune de la această regulă...”

Legile maghiare sunt și foarte formaliste. Fie că formalismul excesiv din legile maghiare și austriace este opera binecunoscutului burocratism austro-maghiar, fie că ele au creat acest burocratism, formalismul este tot atât de inadmisibil. Forma joacă o așa de mare rol în procedura maghiară încât întunecă și primejduește fondul. Acțiunea, debaterile, hotărârile, orice act sau orice dispoziție judecătorească trebuie într'un anumit mod formulată. Ca să se vadă câtă nevoie simt maghiarii să se înconjure de forme în justiție — ca pretutindeni, de altfel — este suficient să adaog că, deoarece totul este prevăzut de lege, pentru fiecare act sau dispoziție trebuie să existe neapărat un formular. Ministerul de justiție ungar a colecționat în două mari volume toate formularele judecătorești; ele se ridică la respectabilul număr de 882 și pentru imprimarea lor permanentă a trebuit să se înliințeze o tipografie specială a ministerului. Se înțelege că dacă

2) C. Crăciunescu, consilier la Inalta Curte de Casație: „Inchiesta unificării dreptului”. („Dreptul” N-rul 6 din 1922).

3) C. G. Dissescu. Expunerea de motive a proced. civ. din 1900

forma e uneori necesară, — când e întrebuințată sistematic omoară cugetarea și transformă pe funcționar și chiar pe judecător într-o simplă mașină de complotat formulare.

Vom adăoga că sistemul cancelariei maghiare nu cunoaște norma atât de simplă și practică, folosită la noi, de a lucra prin rezoluție. Dacă vrei să citezi o parte, sau să iei o cât de mică dispoziție, trebuie să redactezi pentru această neapărat un „decis“ (echivalent la noi cu „jurnalul“).

Corolarul firesc al acestui biurocratism este că legiuitorul maghiar—ca și cel austriac—înțelege să și sprijine legile pe un număr enorm de funcționari. Atât în ce privește judecătorii, cât și personalul auxiliar, justiția maghiară, ca și celelalte autorități de altfel, întreține o adevărată pleoră de funcționari. Dacă, cu sistemul nostru procedural, jumătate din numărul lor ar fi îndestulător, ei sunt cu toții necesari în sistemul procedurii maghiare care, fără atâți funcționari, cu greu ar fi pusă în mișcare. Când, după Unire, mulți din funcționarii maghiari au părăsit serviciile, rezolvarea proceselor a suferit mari întârzieri—și continuă a suferi și astăzi din aceeași pricină—deși cu sistemul român cei rămași ar fi fost suficienți. În vechea Ungarie existau în provincie, judecătorii de ocoale cari aveau până la nouă judecători și 41 de funcționari, iar tribunale cu 37 judecători și 62 funcționari. Aceasta nu e decât consecința procedurilor prea formaliste, cari au prin urmare și desavantajul că sunt foarte costisitoare pentru Stat.

O altă caracteristică a procedurilor maghiare este că, în fond, nu sunt destul de imperative. Vom întări această observație cu exemple. Procedura civilă prevede ca partea să îndeplinească la intentarea acțiunii anumite condițiuni; de ex: să alătore atâtea exemplare de pe acțiune precum și tot atâtea „decisuri“ de citare; dar tot legea prevede apoi că, dacă aceste condiții nu sunt îndeplinite de părți, să fie făcute din oficiu, la grefă. Alt exemplu: partea e obligată să arate în actele sale preparative motivele și faptele acțiunii; cu toate acestea, legea îi permite să nu fie legată de conținutul lor decât numai în anumite cazuri. Și am putea cită încă multe exemple.

Adăogăm în sfârșit că legile maghiare nu sunt redactate cu destulă sollicitudine pentru cei cărora ele se adresează. Legile sunt făcute pentru popor, deci trebuiesc redactate pe cât e cu putință pe înțelesul lui. Legiuitorul maghiar însă nu se îngrijește de aceasta. El are un curios sistem de redactare care se întâlnește rar în legile de origină latină și anume: aproape nu există articol de lege care să nu se refere și la articolele anterioare, citând numai numărul acelor articole. Din această cauză înțelesul multora este imposibil. Sunt articole cari par adevărate table de logaritmi, din cetirea cărora nici chiar juristul, și cu atât mai puțin profanul, nu poate înțelege nimic. Pentru a se cunoaște genul, cităm, deschizând codurile la întâmplare.

Din procedura penală:

„Art. 427. În cazul art. 426, p. 1, recursul se poate face pentru cauzele de nulitate stabilite în art. 384 și 385, precum și pentru următoarele cauze de nulitate:....4) dacă cu ocazia punerii întrebărilor au fost călcate dispozițiunile imperative ale art. 3—11 ale legii prezente, ori ale art. 34 al legii XXXVI din 1908“.

Din procedura civilă:

„Art. 519. Intrucât din §§ 512—518 nu reese altfel, trebuiesc aplicate corespunzător §§ 486, 487, 488, 490, 491, 494, 500, 503

—509 și 511, dispozițiunile cuprinse în aliniatele 1, 2 și 4 din § 499 și în cazul apelului ce trebuie rezolvat în ședință publică, însă cu excepția că apelul trebuie respins și atunci când nu corespunde cerințelor din punctul 3 al § 481, mai departe că în locul citațiunei ordonate în §§ 486—488 interesații trebuiesc înștiințați în sensul § 512 sau § 513, în fine în cazul aliniatului 2 al § 506, judecătoria este datoare să se mărginească la chestiunile decise de prima instanță“.

Ce se poate înțelege din o astfel de redactare? Și trebuie să notăm că articolele de felul acesta nu sunt excepții, ci sunt foarte numeroase.

Incheind aceste caracterizări generale, trecem la examinarea câtorva dispoziții din legile de organizare judecătorească și de procedură, insistând numai asupra acelor părți defectuoase cari au o frecvență aplicare în practică.

II

Organizarea judecătorească.

Organizarea judecătorească maghiară, menținută până astăzi în Ardeal, se resimte și ea de influența sistemului politic de guvernământ al răposatei monarhii austro-ungare. Pentru susținerea unui stat artificial era nevoie în toate ramurile lui de activitate de o subordonanță a oficiilor publice, de un aparat perfect, alcătuit după sistemul erarhiei militare, care să poată fi oricând pus în serviciul Ideii de Stat. Din această pricină, atât din organizarea justiției austriace cât și din a celei ungare, lipsește principiul autonomiei instanțelor judecătorești, principiu latin care face atâta onoare legislației noastre. Instanța de primul grad este totdeauna subordonată instanței a doua, după cum aceasta e subordonată la rândul ei, celei de-a treia. De acest principiu ca și de principiul ascendenței acordate șefilor de instanțe, toate legiuirile maghiare sunt pătrunse.

Instanța de apel, fie ea tribunal sau curte, nu *cenzurează* numai, hotărîrea instanței prime, ci de multe ori îi *ordonă* să judece după punctul său de vedere. Nu numai Curtea de casație, dar și Curțile de apel și tribunalele, pot în anumite cazuri, casă hotărîrea instanței inferioare, înapoind *tot acesteia* cauza pentru a o judecă din nou și a o rezolvă într'un anumit sens.

Nu e nevoie să combatem cu multe argumente neajunsurile acestui sistem. El are în primul rând grava consecință de a atinge independența și prestigiul judecătorilor, anihilându-le libertatea de a judecă și distrugându-le cu încetul personalitatea. O adevărată justiție are nevoie de judecători cât mai liberi în acțiunile și părerile lor, iar nu de subordonați erarhici. Toată superioritatea profesiei de magistrat stă tocmai în independența ei de cugetare. Dacă însă vom aservi pe judecător la părerea altora, îi vom lua cel mai deseamă atribut al misiunii sale. Controlul și reforma hotărîrei date de o instanță inferioară de către o instanță superioară alcătuită din judecători mai experimentați este, firește, necesar și admisibil, dar *ordinul* acestei instanțe către cea dintâi instanță este de neconceput într'o țară cu spirit liberal și cu mentalitate latină.

Se susține însă că ar fi în interesul împričinaților ca instanța inferioară să se supună ordinului instanței de apel sau de recurs, deoarece părțile nu trebuiesc șicanate. Recunoaștem că aceasta ar fi în mare parte exact dacă am fi siguri întotdeauna că instanța superioară nu poate greși. Dar cât timp această eventualitate nu este exclusă, va trebui să permitem instanțelor de fond să reziste chiar și împotriva jurispru-

dentei Inaltei Curți, ceea ce nu poate fi deloc jignitor și ceea ce constituie o admirabilă măsură pentru a avea o jurisprudență totdeauna vie ⁴⁾.

Dar despre autonomia instanțelor nu poate fi vorba în legile maghiare și aceasta constituie, după noi, unul din cele mai mari neajunsuri ale legislației maghiare.

O consecință firească a disciplinei judecătorești cu caracter erarhic militar, este deosebita importanță pe cari legile o acordă șefilor de instanțe, exponenții naturali ai sistemului: judecătorul-șef al ocolului, președintele tribunalului, președintele Curții. Acești „șefi” nu au numai atribuțiile de ordin administrativ și de control pe cari li le dă legea de organizare a vechiului regat. Ei supraveghează, controlează, inspectează și califică pe judecătorii și funcționarii de sub ordine; ei au în mână acțiunea disciplinară în contra acestora, ei îi recomandă pentru înaintare (pentru aceasta, la tribunale, președintele își alege încă doi judecători cu care se constituie în consiliu). Din această cauză totdeauna legea acordă șefului instanței un deosebit ascendent față de colegii lui.

A supraveghea, a controla, a inspecta chiar, instanțele inferioare, iată principii cari pot fi într-o oarecare măsură admisibile. Dar ca președintele tribunalului să calibre și să pună note ⁵⁾ colegilor săi cu care zilnic judecă alături, ca acest „șef” să-i recomande pentru înaintare și să poată pune în curs cercetarea disciplinară în contra lor, putând chiar ca „în caz de urgență” să-i suspende până la judecarea acțiunii, sau, pentru nereguli mai mici, să le aplice singur pedeapsa „prevenirei” ⁶⁾,—aceasta nu cred că poate fi de admis într-o organizare judecătorească superioară!

După descripțiile legii ungare, acțiunea disciplinară împotriva judecătorilor are o aplicare mult mai frecventă decât în rarile cazuri din vechiul regat. Ea este mai des exercitată fiindcă este aplicabilă în cazuri mai numeroase (între altele și pentru că un judecător ar absentă o zi-două dela post), și fiindcă este mai comodă pentru autoritățile de supraveghere, deoarece se judecă de către Curțile de apel, constituite ca instanțe disciplinare. Consecința este că, în acest mod,

4) Pentru a demonstra însă că acest sistem nu poate fi favorabil nici părților ne vom servi de un exemplu. În 1920, când deabia se introdusese în Ardeal legea vâmlor, tribunalul Oradea judecă procesele de contrabandă constituite în complexul obișnuit de trei judecători. Curtea de apel admitea toate apelurile inculpaților, anulând sentințele pentru motiv de rea constituire a instanțelor și înapoiind afacerile tribunalului ca să fie judecate de un singur judecător, conform unei proceduri ungare zisă a instanțelor de monopol. Deciziunile erau date de consilierii unguri cari nu cunoșteau legea vâmlor și cari în urmă au fost înlocuiți. Judecând în astfel de afaceri și cum legile ungare nu erau traduse, ne-am adresat D-lor președinți ai Curții, consultându-i dacă nu e posibil ca, trecând peste deciziunile Curții afacerile restituite să fie judecate tot în senat de trei, cu atât mai mult cu cât Curtea, schimbându-și personalul, revenise asupra jurisprudenței sale greșite. Răspunsul a fost că, deși primele deciziuni ale Curții sunt eronate și cu toate că judecătorii tribunalului au altă părere, trebuie ca, conform legilor maghiare să se supună sub sancțiune disciplinară la deciziunea greșită a Curții, judecând procesele cu judecător unic; rămânând apoi ca din nou sentințele să fie casate tot pentru rea constituire a instanței și din nou înapoiate tribunalului spre a fi judecate cu trei judecători. Așa s'a și procedat și din această cauză procesele au durat ani de zile, trecând de câte trei ori pe la tribunal și de trei ori pe la Curte. Cum cazuri de felul acesta se pot întâmpla și în civil, credem că numai spre folosul părților nu poate fi un astfel de sistem.

5) Și anume: „D” sau „E”—excellent sau distins; 1=f. bun; 2=bun, suficient; 3=insuficient.

6) Vezi „Organizarea judecătorească din Transilvania” de Dr. Alex. Marta, pag. 96 și 103.

se crează judecătorilor o atmosferă foarte puțin compatibilă cu demnitatea lor ⁷⁾.

Dar să continuăm cu prerogativele prezidențiale. Tot președintele, fie al tribunalului, fie al Curții, are și atribuția de a alcătui la sfârșitul anului secțiile de judecată pentru anul următor. Se știe că tribunalele ca și Curțile sunt formate din senate (=complecte) cari judecă după materii. Aceste senate nu se formează prin tragere la sorți cum ar fi nimerit, ci numai după suverana apreciere a președintelui instanței, fără considerații de vechime sau de grad, ci numai luând în seamă capacitatea și pregătirile judecătorilor. Astfel președintele poate repartiza pe un judecător în acelaș senat decenii întregi și el poate încredința funcțiunea de președinte de senat unui judecător mai tânăr și mai mic în grad decât ceilalți membri ai senatului. Judecători cu gradul de consilieri de curte în vârstă de 50—60 de ani și cu vechime în magistratură pot fi fără împiedecare legală prezidați de judecători de tribunal în vârstă de 28—30 ani, cu 2—3 ani vechime în magistratură, dacă președintele dispune astfel. Apoi legea nu împiedică pe președinte să formeze și senate *ad hoc* pentru judecarea unui anumit proces, ceea ce ni se pare, logicește, cu totul inadmisibil. Judecătorii nu se pot opune căci regulamentul îi obligă să rezolve cauza care li este repartizată, chiar și în cazul când ea nu ține de resortul lor.

De asemeni, tot președintele tribunalului sau al Curții se pronunță și în ce privește urgența judecării unei afaceri care este mai de mult repartizată la un senat oarecare. Regulamentul obligă pe președintele complexului și pe judecători să execute dispoziția președintelui tribunalului sau al curții, care „ordonă” rezolvarea cu precădere. Dar ne întrebăm, care din acești magistrați se pot pronunța mai bine dacă o afacere e urgentă sau nu,—decât acei la care este deja repartizată?

Legile și regulamentele de procedură dau și președintelui de secție puteri mult mai mari ca celor doi judecători cari completează secția. El conduce toate dosarele secțiunii în ce privește corespondența și toate celelalte lucrări, putând însărcina cu redactarea lor pe judecător sau pe greșier. El desemnează pe judecătorul care va redacta sentința și el poate da ordin—regulamentul îi permite—ca atribuțiile pe care acest regulament le dă în competența lui (de ex: citări de părți și martori, înaintarea sau cererea unor acte, ori a unei comisiuni rogatorii, adică pură corespondență de birou) să fie îndeplinite de un membru al senatului sau de un greșier.

Alte dispoziții legale cari au de efect să micșoreze autoritatea unui judecător, oprimându-i în deosebi libertatea convingerilor ca și curajul de a și le expune, se observă mai ales la deliberări și la divergențe. Pare că legiuitorul maghiar a căutat înadins să înnăbușe orice opinie și să înlătore orice deosebire de păreri.

Pentru a se înțelege ceea ce susținem, trebuie să arătăm mai întâi că, datorită formalismului excesiv al legilor și regulamentelor maghiare, pentru o sentință nu se dresează un singur act, intitulat astfel și sem-

7) Vom ilustra aceasta cu un singur caz, simptomatic pentru spiritul în care înțeleg unii în Ardeal să molesteze pe judecători și pentru nimicurile în care se cer acțiuni disciplinare. Nu un profan ci un jurist, un avocat a cerut formal să se deschidă acțiune împotriva unui judecător pentru următorul motiv: Magistratul îndrăsnise să judece un proces în lipsa avocatului care, deși citat în regulă, nu se prezintase pentru că crezuse el că în acea zi nu se pot judeca procese, fiind sărbătoare națională (1 Decembrie).

nat de judecători și grefier. Trebuesc redactate *trei* acte, când se pronunță o sentință penală și *două* (eventual *trei*) pentru una civilă. În penal se redactează: *procesul-verbal al desbaterei* semnat de președinte și de notar (=grefier); *sentința propriu-zisă*, semnată numai de președinte și judecătorul referent, căci cel de-al treilea judecător nu iscălește, ca și cum n'ar avea nici o răspundere; și, al treilea, *procesul verbal al deliberării*, semnat de președinte și grefier, care proces-verbal se închide într'un plic secret. — În civil se redactează procesul-verbal al desbaterei și sentința propriu-zisă care, de data aceasta, e semnată de toți trei judecătorii; plicul secret se alătură la sentință numai în cazul când se ivește opinie separată; el cuprinde redactarea opiniei judecătorului rămas în minoritate, *dacă acesta voește* să o redacteze.

Lăsând laoparte aceste deosebiri de formă între penal și civil, cari, după părerea noastră, nu au nici o rațiune, trebuie să reținem că opinia separată este secretă pentru toată lumea și ea nu poate fi cunoscută decât de instanța superioară care singură, judecând procesul, are căderea de a desface plicul miraculos.

Am arătat în altă parte că sistemul de a ascunde părților divergențele dintre judecători ivite înaintea instanțelor (cu excepția Curții de Casație) nu este tolositor nici împričinaților, nici justiției. Am analizat cu acel prilej superioritatea sistemului nostru, de aceea nu mai insistăm⁸⁾. Ceeace este însă caracteristic și ceea ce ne face să credem că intenționat legiuitorul maghiar a voit să înlăture opiniile separate, este că în penal, judecătorul care are o părere deosebită trebuie să și-o expună imediat pentru a fi trecut în procesul verbal al consfătuirei. Nu i se permite să o redacteze separat și nu i se lasă nici cel puțin timpul de trei zile, ca în civil, pentru a o redacta pe larg spre a fi mai convingătoare⁹⁾. Ceeace ne pare însă și mai absurd este că, deși el a rămas în minoritate, președintele senatului îl poate obliga atât în penal cât și în civil, să redacteze *sentința* care cuprinde părerea colegilor săi, fiind silit astfel să argumenteze, să redacteze și să semneze o opinie contrară convingerilor sale. Trebuie să recunoască oricine că legiuitorul maghiar merge prea departe cu ...disciplina.

Organizarea grefelor ungare o socotim deasemeni defectuoasă, din care pricină tot judecătorii sunt cei cari suferă. Personalul foarte numeros al grefelor e compus din notari (=grefieri) și practicanți, precum și din personalul „de administrație”: registratori, arhivari și copişti. Cei dintâi sunt departe de a fi asemănați cu harnicii și pricepuții noștri grefieri, funcționari de carieră. Notarii și practicanții sunt astăzi de regulă studenți în drept, unii chiar cu studiile universitare terminate, alăturați pe lângă instanțele judecătorești pentru practică. Ei își fac stagiul necesar pentru funcțiunea de magistrat sau avocat, gândindu-se mereu cum să-l poată termina mai repede și mai ușor. Aproape unica lor atribuție este redactarea, nu a sentințelor, ci a procesului-verbal al ședinței; e adevărat că legea cere ca acest proces-verbal să fie foarte amănunțit, iar practica judecătorească mai formalistă chiar decât legea, obișnuiește ca în cauzele mari, să compună procese-verbale de zeci de coale, trecând în ele și foarte multe lucruri inutile. Sentințele însă, oricât ar fi de simple, sunt date în sarcina exclusivă a jude-

cătorilor; președintele de senat, dacă nu voește, nu redactează nici una.

Cât despre personalul de administrație, nu avem de spus decât că lucrează numai la arhivă (înregistrarea sau expediția hârtiilor) și la copiat. Funcționarii nu pot fi îndatorați nici cel puțin să redacteze o cât de neînsemnată adresă de corespondență, sau să completeze formularele. Toate acestea sunt în atribuția... judecătorilor! „Canceliștii”, reduși la importanța unei simple mașini de scris, nu fac altceva decât copiază, copiază, copiază...

Examinând organizarea grefelor maghiare, observi imediat un mare gol: lipsa grefierului nostru, funcționar de carieră, a cărui viață întreagă este petrecută în grefă și arhivă și care cu o stăruință, o hărnicie și o pricepere demnă de toată lauda, se îngrijește de toată administrația și corespondența instanței, ușurând astfel magistraților greaua lor sarcină și cruțându-le timpul. Modesta noastră părere este că introducerea sistemului de grefă din vechiul regat este absolut necesară bunului mers al justiției ardelenne.

Și acum, privind pe judecătorul din Ardeal în lumina celor mai sus expuse, vom remarca îndată că situația lui este mult diferită de a magistratului din vechiul regat. Silit să redacteze chiar și cele mai neînsemnate hotărâri, să facă corespondență, să completeze până și formularele judecătorești de procedură, nevoit să-și ascundă părerea proprie „la plic” și, de multe ori, să judece împotriva convingerilor sale pentru că alți magistrați i-au ordonat aceasta, neavând pedealtă parte nici inamovibilitatea de care se bucură ceilalți magistrați ai țării, el ne apare astăzi transformat mai mult într'un funcționar, un șef de birou oarecare, rămânându-i atât de puțin din frumoasa lui profesiune...

Să ne mai mirăm atunci pentru ce față de unii din acești magistrați formați la școala disciplinei legilor maghiare, regulamentele ministeriale (numite aci mai propriu „ordonanțe”) constituiesc literă de evanghelie și pentru ce înlăturarea unui asemenea regulament contrar legii pare un act eroic?

Adăogăm că și legea maghiară permite judecătorilor să se pronunțe asupra legalității regulamentelor; ea nu le permite însă să examineze constituționalitatea legilor și despre aceasta nici nu se poate vorbi în Ungaria unde codul penal pedepsește cu detenția pe cei cari „ar ataca puterea obligatorie a legii”.

Incheind această succintă analiză a organizării judecătorești maghiare, vom menționa și unele principii superioare ale ei în scopul de a adăoga câteva observații. Trecem asupra principiului avansării pe loc a magistraților, întrucât îl socotim câștigat magistraturei noastre, căci a luat formă concretă în anteproiectul unificării judecătorești din anul acesta. Reținem numai două importante principii și anume: specializarea magistraturei și judecătorul-referent. Amândouă sunt recomandate de toată lumea, cu condiția de a nu fi exagerate. Și legiuitorul maghiar exagerează.

Astfel legile de organizare admit specializarea judecătorilor într'o anumită ramură a dreptului, dar nu pun și corectivul neapărat necesar al principiului: rotația. Sunt judecători în Ardeal cari în întreaga lor carieră nu au judecat decât procese penale sau procese civile. Defectele acestui sistem se cunosc prea bine; între altele, el dă loc la o deformare profesională, deopotrivă de păgubitoare părților, justiției și judecătorului însăși. Nu este locul de a discuta pe larg această chestiune. Se știe însă că și la tribunalul Senei s'a introdus mai de mult specializarea judecătorilor. Partizanilor specializării nelimitate nu le-am putea îndea-

8) V. „Ardealul juridic” N-rul 22 din 1922.

9) Timpul de redactare a sentințelor e de 8 zile în civil și de 3 zile în penal, ambele neaplicabile în practică fiind prea scurte.

juns recomandă cartea de moravuri din viața judiciară franceză scrisă de curând de *d-l René Benjamin*: „Le palais et ses gens de justice“. Cu un rar spirit de observație care nu e egalat decât de umorul său fin, autorul ridiculizează toate neajunsurile la cari sunt expuse rădăcinile și judecătorul în sistemul specializării nelimitate.

Principiul judecătorului-referent este deasemeni recomandabil, pentru că evită amănările și pentru că totdeauna unul din judecători cunoaște bine la ședință dosarul cauzei. Rezultatele bune ale acestui principiu nu trebuiesc însă reduse prin exagerarea lui, cum fac legile ungare. Obligativitatea raportului în toate cauzele, oricât de neînsemnate ar fi ele¹⁰⁾, are de efect să reducă raportul la o simplă formalitate, căci judecătorii fiind puțini, nu au vreme suficientă să studieze cu deamănuntul toate dosarele; iar studierea unui proces important va fi împiedecată de timpul ce trebuie pierdut cu studierea atâtor dosare neînsemnate. Din această cauză ca și din altele ce vom expune mai jos, se ajunge în Ardeal la rezultatul ca într'o ședință să nu poată fi judecate mai mult de 4-5 procese iar rezolvarea cauzelor în general să fie foarte mult întârziată, căci celelalte dosare așteaptă cu lunile fără termen, în biroul referentului sau președintelui secției (așa numită „restanță“, neexistentă în vechiul regat). Cu acest prilej ne amintim că motivul pentru care obligativitatea raportului nu a fost introdusă la noi în 1900, când s'a modificat procedura civilă, a fost tocmai teama ca din cauza mulțimei afacerilor și a numărului redus al judecătorilor, raportul să nu devină o formalitate fără folos, după cum s'a constatat că se întâmplă în penal, la Curțile de apel, unde raportul e obligator.

III

Procedura penală.

Ministerul public este organizat în Ungaria pe aceleași baze ca și ale noastre, cu o deosebire fundamentală în ce privește rolul procurorului la cercetarea infracțiunilor, deosebire care face ca organizarea parchetului să fie în vădită inferioritate față de aceea a parchetelor noastre. Și anume: Procurorul poate ordona cercetarea, poate cere informații dela autorități, poate delega poliția sau jandarmeria să facă cercetări, dar... nu poate cerceta el singur! Să nu se creadă că această anomalie provine din intenția legiuitorului maghiar de a separa rolul parchetului ca organ de cercetare de rolul său ca organ de urmărire; curioasa dispoziție nu e decât un rezultat al desbaterilor ce au avut loc la discuția legii în parlament.

Un procuror nu poate instrumenta la fața locului nici chiar în caz de flagrant delict, nu poate face o percheziție, nu poate chema pentru cercetări pe un individ la parchet... Trebuie pentru toate acestea să se

10) Notăm o curioasă anomalie care răstoarnă principiul utilității raportului: Deși în regulă generală, după legile maghiare, raportul în apel este obligatoriu atât în materie civilă cât și penală, — în cauzele civile cari se desbat oral înaintea Curților de apel, adică tocmai în cauzele mari în cari raportul referentului este mai necesar, regulamentul nu îl cere, cu toate că el este obligator în procesele penale și procesele civile mici (art. 21 din regulamentul Nr. 42.400/1914). Motivul ar fi că în acele cauze mari procesul va fi expus pe larg de avocați, căci, după pr. civ. maghiară, reprezentarea prin avocat este obligatorie înaintea Curților și tribunalelor.

Dar principiul judecătorului referent nu se bazează pe împrejurarea că procesul are avocat sau nu. Se ajunge astfel, după legile maghiare, la rezultatul lipsit de logică ca într'uu simplu proces de insultă raportul să fie obligator, iar într'o afacere civilă de milioane, nu.

adreseze poliției. Din această cauză se pot deduce consecințe foarte curioase: iată, de pildă, un procuror asistent din întâmplare la o crimă sau la un delict; el nu poate lua nici o măsură, decât aceea de a anunța poliția, ca orice particular. Cum procurorul nu poate cerceta singur infracțiunile, procesul-verbal ce ar încheia nu ar avea nici o valoare în fața instanțelor. Alt caz: iată un procuror ultragiut în biroul său fără martori; procesul său verbal, departe de a face credință până la înscrierea în fals, n'ar putea avea nici o valoare juridică și prin urmare, în lipsă de probe, infracțiunea va rămâne nepedepsită.

Procurorul nu are deci decât misiunea de a centraliza din cabinetul său toate datele, informațiile și cerțările pentru a decide dacă pe baza lor poate deschide acțiunea publică.

Dar și pentru aceasta el nu se zisează direct tribunalul decât numai în caz de flagrant delict. Altfel, lucrările sale trebuiesc să treacă de cele mai multe ori pe la instrucție și totdeauna pe la camera de punere sub acuzare, care poate stinge acțiunea și clasă afacerea.

Odată ce tribunalul e seziat cu judecarea procesului, procurorul singur devine stăpânul acțiunii publice. Procedura penală maghiară e alcătuită pe principiul că, pentru a se porni împotriva cuiva un proces penal, trebuie neapărat să existe la baza acțiunii o *acuzare*. Când, în unele cazuri, parchetul nu vrea să ridice acuzare, trebuie ca partea vătămată să se transforme într'un acuzator privat, căci altfel acțiunea nu se poate urmări; dacă această parte susține acuzarea, atunci procurorul e cu totul înlăturat și el nici nu mai ia parte la ședință, ca și cum ordinea publică nu ar fi deloc interesată.

Dar în cea mai mare parte a cazurilor, procurorul îndeplinește rolul de acuzator public înaintea instanțelor și el singur dispune de acțiune, chiar împotriva voinței tribunalului seziat cu judecarea afacerii. Până nu se pronunță hotărîrea, el are dreptul să declare că renunță la acuzare și procesul, în lipsa altei acuzări, se încheie. În aceasta vedem noi încă un mare cusur al procedurii maghiare, căci, în afară de alte obiecțiuni, el poate da naștere la abuzuri. Să presupunem un proces desbătut în care tribunalul la sfârșitul desbaterilor și-a făcut convingere deplină de vinovăția inculpatului. Procurorul, fie din ordin, fie din proprie inițiativă, declară că nu mai susține acuzarea. Tribunalul, deși convins de culpabilitatea acuzatului, este în imposibilitate de a lua vre-o hotărîre și, dacă nu se ivește un acuzator privat, trebuie să încheie dosarul.

În fața acestui sistem ne gândim iarăși la influența în justiție pe care legile maghiare înțelegeau să o asigure guvernului apărător al ideii de Stat maghiar. Ce cale comodă rezervată guvernului pentru a face presiuni asupra naționalităților! Era, de exemplu, un român acuzat pentru că a primejduit siguranța statului maghiar. Se deschidea acțiunea publică la ordinul ministrului de justiție, capul parchetului; dacă acuzatul dădea semne de pocăință, sau dacă interveniau anumite acțiuni politice, — oricând, chiar în mijlocul desbaterilor, acțiunea publică putea fi stinsă de parchet fără ca tribunalele să se poată împotrivi.

Cât despre organizarea interioară a parchetelor, ea suferă de aceleași lipsuri ca și aceea a tribunalelor: același formalism greoi și exagerat, aceiași biurocrație, aceiași funcționari cari... copiază. În această privință, vom cită observațiile D lui Em. Fildan, procuror general, vechiu magistrat ardelean și prin urmare

un bun cunoscător al viciilor acestei organizări. D-sa spune :

„Sistemul introdus aci sub dominația ungară a transformat pe procurori în simpli funcționari de birou, cari își exercită atribuțiile prin nesfârșite lucrări scripturistice, ce trebuie să facă înșiși, căci personalul auxiliar nu concepează nici cele mai simple adrese, ci numai copiază. Nimic nu se face în rezoluție, totul trebuie copiat înainte de expediere. Acest procedeu este de natură a întârzi și a prejudicia cercetările și instrucția cauzelor, iar scopul procedurii penale este pedeapsa, ca pedeapsa să lovească repede și efectiv infracțiunea, și, pedealtă parte, ca o persoană nevinovată să nu stea luni sau chiar ani de-a rândul sub stigmatul acuzațiunii... Aș putea afirma că la toate parchetele cu mai mult decât doi procurori s'ar putea reduce un procuror și un auxiliar, dacă actualul sistem de înregistrare s'ar simplifica și dacă s'ar părăsi sistemul de excesivă scripturistică ¹¹⁾“

Cu deosebire interesantă este procedura maghiară în ce privește rolul *judcătorului de instrucție*. El este prea puțin un *judcător*. Se pronunță asupra prevenției și liberărilor, dar nu se pronunță asupra deschiderii unei acțiuni publice. El ia depozițiile martorilor și acuzatului, dar nu încheie la sfârșit nici un act prin care să sintetizeze rezultatul cercetărilor sale. Este pus sub supravegherea și *sub ordinele* camerei de punere sub acuzare compusă din trei colegi ai săi din tribunal, cari îl cenzurează în toate actele sale. Singură această cameră are puterea să stingă acțiunea publică deschisă de procuror, căci *judcătorul de instrucție* nu poate clasă. El trebuie să execute ordinele camerei *chiar împotriva convingerilor sale* și, mai mult, în unele împrejurări poate fi chiar *amendat* de cameră!... Putem numi „*judcător*“ pe un asemenea magistrat?

Observăm totuși că pe baza unui mandat de arestare emis de el, închisoarea preventivă poate dura în multe cazuri până *la trei luni*, cu posibilitate de prelungire, fără să mai fie necesară o reconfirmare. Sistemul procedurii noastre, la care s'a ajuns în 1902, e mult superior căci face ca tribunalul să examineze din lună în lună, în mod automat, dacă prevenția mai e necesară.

Modul cum este organizată Camera de punere sub acuzare constituie după noi încă o pricină care întârzie judecarea proceselor și încă o muncă de mulțori inutil risipită.

Astfel, toate infracțiunile date în competența tribunalelor și a curților cu juri, în afară de cazurile flagrante, trebuie să treacă neapărat pe la camera de acuzare. Dacă vom socoti că multe delictive cari în legislația noastră sunt da'e în competența *judcătoriilor de ocoale*, sunt calificate crime și date în competența tribunalelor ¹²⁾, vom înțelege cât de aglomerată este această cameră de acuzare și câtă muncă, de cele mai multe ori superfluă, este cruțată cu sistemul nostru!

După ce parchetul a emis rechizitor împotriva unui învinuit, acesta îl poate ataca cu excepții la camera de punere sub acuzare, care poate stinge acțiunea dacă găsește că acuzația e neîntemeiată. Aceste excepții sunt însă atât de multe și legea e atât de elastică în privința conținutului lor, încât afacerea se pune în întregimea ei înaintea Camerei. În ședință secretă

acuzatul se poate prezintă cu avocatul său, de față fiind și procurorul și acolo se desbate cauza oral în toată amploarea. Dacă Camera găsește că excepțiile sunt nefundate, cum se întâmplă în majoritatea cazurilor, atunci trimete afacerea la tribunal, unde, bineînțeles, debaterile au loc din nou. Prin urmare, iată afacerea pledată la prima instanță *de două ori*. Nu numai întârziere, dar și muncă inutilă! Dacă infractorul are excepții de propus, n'are decât să le propună înaintea instanței, ca în sistemul nostru!...

Insfârșit, afacerea ajunge la tribunal. Și în această fază întâlnim foarte multe dispoziții a căror valoare ne pare îndoelnică, dar cari invederează și ele sistema și principiile legiuitorului maghiar. El a pornit de la laudabila intenție să asigure, chiar prin însăși legea, dreptul de apărare al unui nevinovat; dar a exagerat de multe ori până într'atăta acest principiu încât a ajuns ca procedura sa penală să aperse mai mult pe adevărații infractori, punând societății nenumărate piedici în exercitarea dreptului său de urmărire și limitând facultatea de apreciere a *judcătorului*.

Una din dispozițiile importante ale procedurii maghiare este că dezbaterile orale nu se poate ține decât în prezența acuzatului. Desigur că legiuitorul nu a voit ca acuzatul să fie judecat în lipsă, pentru a nu fi judecat fără apărare; apoi el își va fi spus că a pronunța o sentință în lipsa inculpatului însemnează a face un act inutil, căci acesta va putea să o atace și să o sfărâme.

Fără îndoială că este o dispoziție legală înțeleaptă ca *judcătorii* să nu pronunțe sentințe împotriva unor inculpați cari au dispărut și a căror reședință este cu totul necunoscută. Știm câtă valoare au la noi citațiile, sentințele și mandatele de arestare publicate în „Monitorul Oficial“! -Aceasta este de altfel o veche idee susținută de mulți penaliști în frunte cu marele Carrara.

Dar a nu judeca procesul când procedura cu acuzatul este îndeplinită, înseamnă a lăsa justiția penală la discreția lui, după cum el va voi sau nu să se prezinte, iar pedealtă parte înseamnă ca procesele să se lungească la infinit după voia acuzatului. În adevăr, numeroase sunt neajunsurile ce se întâmplă în practică din această cauză. Acuzatul citat în regulă nu se prezintă. Tribunalul emite mandat de aducere. Se știe cu câtă greutate se execută astfel de mandate. Dar să presupunem că mandatul se execută și acuzatul e adus cu forța. La acest al doilea termen, acuzatul cere martori și procesul se amână. La termenul viitor vin martorii, dar nu vine acuzatul și procesul iar nu se poate judeca. Se emite din nou mandat de aducere; la celalt termen vine acuzatul și... nu vin martorii sau vin numai parte din ei; procesul se amână iarăși. La termenul viitor acuzatul mai poate propune o expertiză, ori alte mijloace de apărare și așa mai departe...

Alte neajunsuri rezultă din acest principiu în cazul când într'un proces sunt mai mulți acuzați. Dacă este posibilă o disjungere, procesul se împarte, judecându-se pe rând, după cum se prezintă acuzații. Tribunalul trebuie deci să judece o singură infracțiune de mai multe ori, pronunțând mai multe sentințe în acelaș dosar, din care pricină dosarul nu poate pleca în apel până nu sunt judecați toți acuzații și astfel rezolvarea procesului întârzie.

Dacă disjungerea nu este posibilă, atunci situația este și mai dificilă, căci procesul se amână până când toți inculpații și martorii vor putea fi adunați deodată pentru a se pronunța o singură hotărâre. Ori această e foarte greu, căci fiecare din acuzați încearcă

11) „Organizarea parchetelor din Transilvania“, *Curierul Judiciar* No. 15/1921.

2) De ex: toate furturile (cu excepția furtului simplu sub 1000 lei care e calificat delict), lovirile și răniile grave sau cele împotriva ascendenților ș. a. E drept că, în schimb, tribunalele nu au de judecat mulțimea contravențiilor la legile speciale.

să temporizeze rezolvarea, după sistemul ce am expus. Un infractor inteligent însă, încurajat de legea care îi dă posibilitatea atâtor tergiversări, va sfârși prin a înțelege ce are de făcut: își va pierde urma; fără o bună poliție, urmărirea lui devine iluzorie și se ajunge la rezultatul că acțiunea se prescrie.

Dar să presupunem că infractorii nu au voit să pună piedici justiției, că acceptă să se înfățișeze și că deci procesul se judecă.

Un cardinal principiu al procedurii maghiare este că sentința nu poate fi întemeiată decât pe probele ce se administrează în cursul *desbaterii*. Aceasta înseamnă că aprecierea judecătorului este limitată numai la ceea ce aude în ședință, adică întocmai cum se întâmplă cu jurații!... Dosarul n'are importanță decât pentru președinte care trebuie să-l cunoască de mainainte pentru a putea conduce desbaterile. Foarte puține piese din dosar *trebuesc*, altele *pot* fi cetite în ședință și legea are grija să le enumere limitativ. Dacă nu sunt cetite, judecătorul nu trebuie să le ia în considerare. Și astfel, multe procese-verbale dresate de agenții de urmărire, multe depoziții de martori și chiar recunoașterea acuzatului la judecătorul de instrucție, rămân inutile pentru rezolvarea cauzei căci judecătorii nu-și pot întemeia pe ele sentința. Te întrebi nedumerit, la ce folosește atâta muncă desfășurată înainte de desbaterea procesului?

Ca să se vadă cum înțelege legiuitorul să reducă rolul judecătorului împiedecându-l să-și formeze o convingere temeinică, trebuie să adăogăm că nimeni în afară de președinte, nici judecătorii asesori, nici procurorul, *nu are voie să pună întrebări acuzatului*. Singur președintele face interogațiunile, iar magistrații ceilalți sunt opriți să întrebe pe acuzat nici direct, nici prin intermediul președintelui.

Din principiu că sentința se întemeiază numai pe ceea ce reese din desbateri, adică la fel ca verdictul juraților, — decurg multe neajunsuri.

Vom arăta numai pe acele cari rezultă din amânare. În acest caz legea ordonă ca *desbaterea să fie repetată*, cu întreaga procedură probatorie: să se asculte din nou acuzatul, martorii etc. Numai dacă amânarea s'a făcut pe mai puțin de opt zile și dacă nu s'a schimbat complectul de judecată, nu se repetă desbaterea; altfel, dacă un singur judecător din cei trei se schimbă, totul trebuie reluat de la început.

Iată un proces la care s'a lucrat mult și s'au administrat numeroase probe în două-trei ședințe cu acelaș complect. După a treia sau a patra amânare, un judecător e transferat. Tot ce s'a lucrat până atunci nu are nici o valoare. Complectându-se tribunalul cu un alt judecător, procesul nu se poate judeca pe baza lucrărilor din dosar, ci trebuie să înceapă de la capăt!...

Dar chiar dacă complectul nu s'a schimbat, însă a trecut mai mult de o lună de la amânare, procedura probatorie trebuie și de astădată repetată, deși s'a mai urmat odată înaintea aceluiaș complect!...

Se înțelege de la sine câtă muncă zădarnică, cât timp pierdut și câtă întârziere cauzează astfel de dispoziții.

Lăsăm laoparte nenumăratele reguli și formalismul excesiv al desbaterii care ne amintește spectacolul de la jurați. Răul cel mai de seamă este că legea obligă tribunalul să se înconjure de acelaș formalism în toate procesele, indiferent de importanța lor. Din această cauză judecarea unei infracțiuni cât de simple trebuie să dureze ore întregi.

Trecem la sentință.

Legea arată anume ce trebuie să cuprindă o hotă-

rîre, înșirând un întreg catalog al condițiilor de fond și formă. Ceeace e mai absurd și ceea ce ne scu-tește de a demonstra pe larg formalismul procedurii maghiare, este că multe din aceste condițiuni sânt prescrite *sub pedeapsă de nulitate*. Un infractor este dovedit și condamnat, cu toate mijloacele de apărare ce legea i le pune la dispoziție. Cazul e bine judecat, pedeapsa bine meritată și potrivit proporționată cu gravitatea infracțiunii. Dar, din nebagare de seamă, judecătorul a scăpat din vedere să menționeze în hotărîre una din condițiile prevăzute de lege sub pedeapsă de nulitate, sau, la desbateri, s'a ivit una din foarte numeroasele cauze de nulitate de fond sau de formă. Ei bine, atunci, afacerea nu se repune în întregime în apel și Curtea nu evocă fondul, ci *anulează* sentința, înapoind dosarul tribunalului ca să judece din nou cauza; aci se va urmă iarăși, pentru a doua oară, greoaia și formalista procedură care s'a mai urmat odată și apoi *din nou* procesul va merge în apel! Câtă întârziere și câtă muncă zădărnicită pentru o chestiune de simplă formă!.

Nu insistăm asupra marilor neajunsuri cari decurg din modul cum e reglementat apelul. Legea limitează foarte mult acest drept, neîngăduind ca afacerea să se repună în întregime înaintea instanței de apel; pentru aceea obligă pe apelant să declare imediat înaintea primei instanțe pentru ce anume apelează sentința care îl nemulțumește; numai motivele invocate atunci, se vor discuta în apel. Legiuitorul maghiar voește să aplice astfel teoria care susține că apelul trebuie limitat, pentru ca procesul să fie concentrat numai la prima instanță. Trecem asupra acestei teorii foarte discutabile, neputând-o analiza în cadrul acestui articol. Relevăm însă modul cum legea reglementează apelul și care este tot ceea ce se poate imagina mai complicat în materie de legiferare.

Conceptii curioase are legiuitorul maghiar și în privința sezisării instanțelor. Până când cauza a căpătat deplină rezolvare trecând prin toate gradele de jurisdicție, și chiar încă *după* aceia, ea depinde în oarecare măsură tot de prima instanță. Deși aceasta a pronunțat sentința, nu este definitiv desezisată. Astfel tribunalul este ținut ca, chemând pe acuzat înaintea sa, să-i comunice oral toate deciziunile instanțelor superioare de apel sau recurs, date în unele cazuri în lipsa acuzatului, deși acele instanțe i le-ar putea foarte ușor comunica în scris. Sau iată, de exemplu, un infractor condamnat de tribunal, aflat în stare de arest și al cărui apel este pendinte. Se întâmplă că acest infractor evadează. Curtea de apel, constatând aceasta, suspendă procesul și trimete dosarul tribunalului, ordonându-i să... urmărească pe evadat! Tot asemenea se urmează și când un infractor fuge din închisoare, ori dispăre de la domiciliul său, după ce parchetul a emis rechizitorul și tribunalul este deja sezisat cu judecarea infracțiunii. *Tribunalul* și nu parchetul trebuie să se ocupe cu urmărirea lui, dând mandate de arestare etc. Legea face prin aceasta și o confuzie între rolul instanței, care, după principiile de procedură penală, are numai căderea de a judeca, și rolul parchetului, care singur poate fi însărcinat cu urmărirea.

O altă dispoziție criticabilă pe care nu putem omite a o releva este și suspendarea executării pedepsei, care permite guvernului să influențeze asupra executării sentințelor judecătorești. Astfel o sentință prin care un individ a fost definitiv condamnat la închisoare, poate fi amănată de către parchet sau de ministerul de justiție, pentru anumite motive vag stabilite de lege. Ministrul poate acorda o amânare pe durată

cât de lungă și chiar de mai multe ori repetată. De această dispoziție care atinge profund respectul datorit sentințelor judecătorești, profită mai ales infractorii bogați, cari pot angaja avocați cu influență pe lângă guvern. S'au văzut cazuri când infractori dispunând de avere, definitiv condamnați, se plimbau pe stradă așteptând, grație unor repetate amânări de executare a pedepsei, un întârziat decret de grațiere. — Pentru ce legea dă posibilitate ministrului justiției să se amestece și să suspende hotărârile judecătorești, când în această privință singure instanțele ce le-au pronunțat ar fi indicate să hotărească? Ne gândim iarăși la influența în justiție pe care legiuitorul maghiar nu uită să o rezerve guvernului pentru diferite considerațiuni de Stat.

Însfârșit, vom releva frecvența în practică a cererilor de *revizuire*, din cauză că procedura maghiară admite această cale de atac în numeroase cazuri și pentru că dispozițiunile legii sunt foarte elastice.

Revizuirea este o cale *extraordinară* de atac, admisibilă atâta timp cât are de scop să îndrepte greșelile judecătorești de fapt rămase definitive; dacă însă i se dă o aplicare prea întinsă, ea are de efect să eternizeze judecățile și să slăbească autoritatea lucrului judecat. În sistemul maghiar, foarte mulți condamnați uzează de această cale și imediat ce au terminat procesul la toate instanțele, „reiau procedura“ dela capăt, dând mereu de lucru judecătorilor.

Ceeace este însă cu totul nelogic e dispoziția legii care stabilește, spre deosebire de procedura civilă maghiară, că revizuirea nu se face la instanța a cărei hotărîre a rămas definitivă, ci la *prima instanță*. Se ajunge astfel la rezultatul că această primă instanță poate revizui deciziunea definitivă a unei instanțe superioare, ceea ce e cu totul inadmisibil.

Adăogăm pentru a încheia, că procedura maghiară a fost lăudată mai ales din motivul că, preparând procesul înainte de debateri, evită în mare măsură amânările și face ca numărul cauzelor de judecat în ședința publică să fie foarte redus. Este adevărat; dar acesta nu demonstrează superioritatea procedurii, căci trebuie luat în considerare *cât de greu și când* anume este adus un proces în stare de judecată; apoi numărul proceselor este redus și din cauză că, pierzându-se mult timp cu debaterile cari în orice proces sunt foarte lungi, trebuiesc fixate puține procese pentru o ședință. Din această cauză ca și din cele mai sus expuse — dintre cari amintim în deosebi competența întinsă a tribunalelor — majoritatea proceselor, în afară de cele cu arestați, durează ani de zile, ceea ce este cu totul regretabil în penal unde *ori* sancțiunea *ori* achitarea trebuie să vină cât mai repede. Iată pentruce conchidem că justiția penală merge foarte anevoios. În Transilvania și pentruce susținem că unificarea legislației penale bazată în linii largi pe procedura vechiului regat, trebuie făcută fără întârziere.

IV

Procedura civilă.

Ne rămâne a examina câteva dispoziții din procedura civilă maghiară pentru a arăta că nici această lege nu e la înălțimea marilor laude ce i s'au adus.

Cu noua procedură civilă introdusă la 1 Ianuar 1915 și copiată aproape în întregime după procedura austriacă, Ungurii s'au depărtat dela vechea lor procedură scrisă care le-a făcut atâtea neajunsuri, dintre cari cel mai grav era acela că prelungea judecățile la infinit. Noul legiuitor a încercat să prezinte un compromis între cele două sisteme procedurale cunoscute:

scris și oral. El a adoptat sistemul modern bazat pe principiul oralității debaterilor, însă nu a înlăturat cu totul vechea sa procedură scrisă; astfel a menținut în prima fază a procesului „scriptele pregătitoare“, rămânând ca în a doua fază, după ce procesul e „constituit“, să aibă loc debaterile orale. Ca întotdeauna în astfel de împrejurări, când un legiuitor vrea să se depărteze dela un vechiu sistem și să adopte unul tranșacțional, se poate lesne observă atât teama lui de a nu recade în păcatele sistemului înlăturat, cât și silința de a nu pierde foloasele sistemului opus. De aci șovăeli, inconsecvențe și exagerări cari mai toate provin în procedura maghiară din intenția legiuitorului de a aplică numaidecât și principiul ce odată și l-a fixat, al oralității. Vom demonstra aceasta cu exemple.

Astfel cu toate că legiuitorul admite scriptele pe cari ambele părți le depun la dosar înainte de debateria în fond pentru a pregăti procesul, totuși de teama ca nu cumva să se ajungă iar la relele rezultate ale procedurii scrise, legea dispune că părțile nu sunt legate de conținutul acelor scripte decât dacă le susțin și oral. De aci urmează că părțile pot face *pro causa* în scriptele lor orice fel de afirmări și oricâtă frazeologie vor voi, fără nici o sancțiune. Este serioasă o astfel de dispoziție legală?

Apoi pentrucă legiuitorul nu uită că a adoptat principiul oralității, merge cu exagerările până acolo încât nu permite părților ca în locul susținerii orale să se refere pur și simplu la acțiunea scrisă și la scriptele pregătitoare. Astfel că, dacă ar fi să se aplice strict legea, judecătorul n'ar putea îngădui avocatului să ceară „admiterea acțiunii astfel cum a fost formulată“, numai pe baza dosarului, — ci ar trebui să-l oblige la o întregă pledoarie inutilă care să piardă timpul debaterilor. Observăm apoi o inconsecvență: principiul este pus de legiuitor chiar și la constituirea procesului, unde spune iarăși că reclamantul nu e legat de acțiunea scrisă; el admite însă într'un aliniat următor, ca reclamantul să se poată referi la ea, fără a o mai susține oral.

O anomalie, care e totodată o deosebire importantă față de procedura noastră, este că dacă reclamantul nu se prezintă la prima ședință, adică la „constituirea procesului“, *acțiunea lui nu se respinge*, ci efectele ei continuă să subsiste dacă reclamantul cere pe urmă un nou termen.

Când legea nu repudiază în alte cazuri opoziția și când admite încă și o altă procedură echivalentă: justificarea absenței, pentruce lasă ea în acest caz pe părți sub amenințarea unei acțiuni pe care reclamantul însuși nu înțelege să o susțină? Singură legea recunoaște în acelaș articol că nu trebuie să lase pe părți sub o astfel de amenințare ce-l poate de atâtea ori păgubi; pentru aceea îi permite *părții* lui ca la ziua constituirii procesului să pornească *el* proces reclamantului *care nu se prezintă*, ca să stabilească *el* neexistența dreptului pretins de reclamant prin acțiune!...

Cum se explică această lipsă de logică și această intervertire a regulilor elementare în materie de probațiune?

Tot ca o exagerare a principiului oralității! Iată, în adevăr, cum expunerea de motive a procedurii maghiare justifică această dispoziție: Numai ceea ce susține oral este „acțiune“. Petiția de intentarea acțiunii nu este acțiune, ci numai un act pregător, căci am văzut că la debateri reclamantul nu este legat de ea; înainte de debateri nu există acțiune, ci numai citare. Prin urmare, dacă reclamantul nu se

prezintă la constituirea procesului, înseamnă că neexistând acțiune, ci numai citare, tribunalul nu are ce respinge și nu are altceva de făcut decât să anuleze citarea.

Ingenioasa argumentare nu este decât ceea ce enunțasem mai sus: silința legiuitorului de a nu se îndepărta de la principiul oralității pe care l-a adoptat. Dar răspundem: dacă acțiunea scrisă nu e o acțiune pe ce bază se emit citațiile? Și apoi pentru ce se leagă de data intentării ei anumite efecte de drept?

Trecând la altă ordine de idei, constatăm că procedura maghiară este și greoaie; una din cauze este regula repetării desbaterilor în caz de amânare pe care am văzut-o și în procedura penală.

Dacă complexul se schimbă, desbaterile trebuiesc repetate, căci la pronunțarea sentinței nu pot lua part decât judecătorii cari au fost de față la toate desbaterile procesului. Acesta nu e decât *principiul modern al imediatității* (= nemijlocirii) adoptat și de procedura civilă maghiară. S'a lăudat mult acest principiu pentru motivul că o convingere deplină și perfectă nu pot să-și facă decât acei judecători cari nemijlocit au văzut desfășurându-se în fața lor toate probele, toate excepțiile toate pledoariile; dar dacă aceasta se poate cu succes susține în teorie, în practică numai se poate vedea de câte ori repetarea desbaterilor e inutilă și cât timp zădarnic se pierde cu ea instanțelor judecătorești. Principiul nemijlocirii este fără îndoială excelent, dar pentru a fi bine aplicat în practică trebuie să i se pună neapărat un corolar: reducerea cât mai întinsă a posibilităților de amânare. Altfel va fi nevoie foarte des de repetarea desbaterilor, de câte ori magistrații se vor schimba, ceea ce nu se întâmplă rar mai ales în sistemul pluralității de judecători.

Vom observa însă că procedura maghiară a redus aproape la neant acest principiu prin admiterea în măsură foarte largă a comisiunilor rogatorii și prin delegarea din sânul tribunalului a unui judecător în fața căruia să se administreze probele. Dispoziția a fost mult întinsă în Ardeal de către Consiliul dirigent prin o ordonanță modificatoare a procedurii civile¹³⁾, astfel că astăzi putem spune că principiul imediatității nici nu există de fapt în procedura ardeleană. Pe de altă parte, deși în regulă generală principiul e admis, el este simțitor amendat de însuși legea care spune că complexul ce pronunță hotărîrea este obligat să țină seamă de conținutul proceselor-verbale (= jurnalelor) anterioare, fie ele desbătute de alt complex sau de un judecător delegat.

O altă dispoziție care face ședința cu desăvârșire greoaie, aruncând totodată și o umbră de neîncredere asupra magistraților cari judecă, este obligația impusă instanțelor ca procesul-verbal al desbaterii să fie scris în ședință și, mai mult încă, după ce a fost scris, să fie citit sau prezentat părților tot în ședință. Spre mai mare siguranță că nu va fi schimbat ulterior, legea găsește de cuviință să ordone ca, la judecătoriile de ocoale sau la tribunal când funcționează judecătorul unic procesul-verbal să fie și *semnat* de părțile interesate. Cât timp se pierde cu scrierea și semnarea lui este lesne de înțeles! Cum procesul-verbal mai trebuie aproape întotdeauna și timbrat de părți, continuarea ședinței este din aceste cauze în mod foarte neplăcut împiedecată.

În procedura noastră civilă găsim două însemnate principii cari, după o îndelungată experiență, au fost pe deplin lămurite la 1900, cu prilejul modificării

legei. Modul cum au fost atunci formulate a contribuit să scurteze mult durata proceselor și să pună serioase piedeci șicanei. E vorba de principiul neapelării tuturor hotărîrilor premergătoare, înțelegându-se prin ele atât hotărîrile preparatorii propriu-zise *cât și cele interlocutorii*, — precum și de principiul unei cât mai largi aplicări a efectului devolutiv al apelului. Amândouă aceste principii sunt cu desăvârșire insuficient reglementate de procedura civilă maghiară, spre târăgănirea părților și spre prelungirea judecăților.

Procedura maghiară dispune ca toate excepțiile dilatorii să fie rezolvate nu prin încheere cum e în sistemul nostru și cum aceeași procedură admite la judecătoriile de ocoale, — ci prin *sentințe*. Aceste sentințe pot fi atacate cu apel mai înainte și în afară de „sentința finală” dată asupra fondului.

Dar chiar în privința fondului legea permite să se pronunțe mai înainte de hotărîrea finală și alte *sentințe* numite *interlocutorii* cari și ele sunt apelabile separat.

Se înțelege ce urmează din aceste dispoziții: mai multe sentințe în același dosar, mai multe apeluri, dosarul când la tribunal, când la Curte și cel puțin de câte două ori pe rând la aceste instanțe. Aceleași neajunsuri există de altfel și în procedura franceză care permite și ea apelul în contra jurnalelor interlocutorii. În ambele proceduri efectul nu este altul decât că se prelungește durata procesului și se șicanează părțile. Spre lauda legiuitorului nostru, noi am înlăturat încă de la 1900 acest însemnat vițiu de procedură.

Tot pentru ușurința părților și pentru judecarea rapidă a proceselor, se recomandă o aplicare cât mai largă a principiului devolutiv al apelului. Este în interesul împrișinatului să obțină mai curând o hotărîre și să nu fie plimbat de multeori pe la diferite instanțe.

Legiuitorul nostru a mers până acolo încât a permis ca instanța de apel să evoace fondul chiar când prima instanță, declarându-se pe nedrept incompetentă, nu a judecat în fond, — și el a privat astfel părțile de la beneficiul celor două instanțe numai pentru a nu da loc la multe târăgăniri. Legiuitorul maghiar, pe lângă că reduce mult efectul devolutiv al apelului reglementând un apel *limitat*, dar este cu totul refractar unor astfel de simplificări. Sunt numeroase cazurile când instanța de apel admitând în principiu apelul, nu desbate procesul în fond ci, scoțând din vigoare sentința apelată, înapoiază cauza la prima instanță pentru a fi din nou desbătută. Instanța de apel apare astfel mai mult ca o instanță de casare, deși în sistemul maghiar nu lipsește nici a treia instanță, care are încă și atribuția de a judeca în fond. În astfel de cazuri procesul merge cel puțin de două ori la Tribunal, de două ori la Curte și apoi la Casație. Este rapidă și superioară legii noastre această procedură?

Legea ungară mai admite de multe ori apelul și împotriva altor încheeri decât cele pronunțate în cursul unui proces, punând în general principiul — de altfel admisibil — că, ori câte ori procedura nu face excepție, în contra unei încheeri judecătorești există drept de apel. Cum orice dispoziție nu se ia pe cale de simplă rezoluție, ci pe cale de încheere motivată, ne putem gândi cât de numeroase pot fi asemenea apeluri.

Ceea ce este însă mai împovăraător pentru administrația justiției, e dispoziția legii care obligă instanța ca încheerile de acest fel date în lipsa părților să le fie înmânate la domiciliu; de multe ori înmânarea trebuie făcută chiar și părții care a cerut emiterea acelei încheeri și care ar avea datoria să se intereseze sin-

13) Ordonanța N-rul 43/1920, art. 5.

gură la greșă de rezolvarea ei. Formalismul legii institue astfel o întreagă corespondență între instanță și avocații părților, ceea ce necesită un personal extrem de numeros și o muncă de mulțori superfluă. În adevăr avocații, cari prin profesiunea lor sunt de obicei în tribunal, ar putea lua singuri și foarte ușor cunoștință de deciziunile instanței, fără să mai fie necesară redactarea lor amănunțită, copierea în atâtea exemplare, formalitățile de înmânare, etc. De unde legiuitorul a voit să protejeze părțile și să le trimeată chiar acasă rezultatul cererilor lor, mai rău le păgubește, căci silind instanța să îndeplinească atâtea formalități, întârzie rezolvarea cererilor. Credem că o dispoziție procedurală trebuie, mai înainte de toate, să fie *practică*.

Insfârșit, vom releva și aci, ca și la procedura penală, frecvența în practică a cererilor de revizuire. Și procedura civilă admite revizuirea în prea multe cazuri, iar dispozițiile legii sunt atât de elastice încât revizuirea este de cele mai multe ori admisibilă în principiu¹⁴). Din această cauză nasc atâtea neajunsuri: autoritatea lucrului judecat e sdruncinată, dreptul definitiv câștigat printr'un proces este multă vreme nesigur, partea care a căpătat dreptate este mereu și canată, iar justiția este supusă la o muncă de multe ori inutilă, căci soluția procesului din nou pornit rămâne de cele mai deseori aceeași.

În admiterea cazurilor de revizuire un legiuitor trebuie să fie cu atât mai circumspect, cu cât nu e de admis că poate sta în intenția sa eternizarea proceselor.

* * *

Socotim că am stăruit îndeajuns asupra unor dispoziții cari nu ne îndoim că vor dispărea din viitoarea noastră legislație. Am putea enumera încă multe altele, dar credem aceasta de prisos.

Trebuie să subliniem că nu ne-am ocupat decât de dispozițiile mai însemnate, observate mereu în practică—lăsând laoparte cele cari obvin mai rar și a căror discuție ar avea numai o importanță doctrinară. De altfel, pentru a judeca superioritatea unei legi de procedură, trebuie să ținem seamă tocmai de regulile cari au o aplicare zilnică, iar nici decum de acele, de o problematică valoare, cari într'adevăr se găsesc și în legile maghiare, dar a căror folosire este rară în practică.

Înceind, ne adresăm juriștilor noștri, însă bineînțeles nu acelor cari, îndrăgostiți de legile ungurești, nu pierd niciodată prilejul de a le ridică în slavă, proclamându-le superioritatea față de legile române pe cari totuși nu-și dau osteneala să le cunoască, precum de altfel nici nu se ostenesc să citească revistele de drept.

Ne îndreptăm către juriștii noștri luminați și conștienți, întrebându-i:

Sunt superioare „ca idei și construcție“ legiurile mai sus analizate?

Cadrează ele cu spiritul juridic latin al națiunii noastre?

Merită oare să mai rămână mult timp în legislația României întregite?

Nu am putea termina mai bine acest articol, decât citând următoarele rânduri scrise de un distins jurist-consult și profesor¹⁵): „Voim să se înlătore credința

greșită că vechiul regat român, din punctul de vedere al dreptului său pozitiv, nu poate preînde să stea înaintea celor ce au fost odinioară stăpânitorii țărilor surori. Această credință greșită trebuie să dispară din mintea oricărui cetățean al Transilvaniei (precum și din mintea congresiștilor cari au aprobat moțiunea de la Oradea-Mare, adăogăm noi). Românii, descendenți direcți ai poporului roman, înălțătorul științei Dreptului pe culmea cea mai înaltă din omenire, au moștenit dela acesta nu numai virtutea lui cetățenească, dar și simțul adevărat al științei Dreptului. Cu dreptatea în suflet și cu noțiunea Dreptului în cuget, ei au privit scurgerea vremurilor și și-au înghițit amarul suferințelor; dar în conștiința lor supusă la torturi niciodată n'a pătruns confuziunea noțiunii de drept. De aceea, ginta latină stând în fruntea tuturor neamurilor prin știința Dreptului, numai un popor de rassă latină poate dispută României prioritatea în materie de drept“.

Iunie 1923

GEORGE P. DOCAN

judecător Tribunalul Oradea-Mare

CURTEA DE APEL CONSTANȚA

Audiența dela 14 Martie 1923

Președenția d-lui G. L. DIMITRIU, Consilier

Penciu Athanasov cu Gr. Stavranka

Deziciunea civilă No. 341

Chirii. — Prelungire legală. — Magaziile de cereale din porturi. — Art 1 al legii din 14 Aprilie 1922.

Art. 1 al legii din 14 Aprilie 1922 acordând beneficiul prelungirii forțate a contractului de închiriere tuturor clădirilor afectate comerțului, urmează că magaziile de cereale situate în porturi sunt supuse regimului prelungirii legale, din moment ce ele sunt destinate comerțului.

Prin proiectul primitiv al legii din 14 Aprilie 1922 se enumerau în adevăr printe excepțiunile de sub art. 1 și magaziile de cereale din porturi, excluzându-le dela beneficiul prelungire. Această excepțiune însă nu a trecut în lege, astfel cum a fost votată de Corpurile legiuitoare, ceea ce învederează și mai mult că magaziile de cereale din porturi sunt supuse regimului prelungirii legale.

Curtea,

Asupra apelului făcut de Penciu Athanasov, contra sentinței civile No. 342 din 7 Decembrie 1922 a Tribunalului Constanța secția I, prin care i s'a respins acțiunea intentată cu petiția înreg. la No. 19772 din 1922 contra lui Gr. Stavranka;

Având în vedere că prin această acțiune, apelantul Penciu Athanasov a cerut să se ordone evacuarea pârâtului Gr. Stavranka din magazia de cereale de la linia I a Primăriei, din orașul Constanța, compusă din trei ochiuri jos și întregul pod, ce i-a închiriat cu contractul vizat la No. 1421 din 1919, de Administrația financiară Constanța, pe motivul că acest contract fiind expirat, el nu a fost prelungit conform dispozițiilor noii legi de închiriere din 14 Aprilie 1922;

Având în vedere susținerile apelantului, obiecțiunile intimatului și actele aflate la dosar;

Având în vedere că din menționatul contract de închiriere se constată că apelantul a închiriat intimatului

¹⁴ Un exemplu: „Dacă partea prezintă vre-o probă referitoare la o faptă arătată sau nearătată în primul proces“, în acest caz revizuirea se poate cere când partea „nu s'a putut servi“ de acea probă (art. 563 și 564 pr. civ.).

¹⁵ V. Dimitriu, profesor univ. Cluj, în „Ardealul juridic“ Nr. 1—1923.

Gr. Stavranka o magazie pentru cereale situată în portul Constanța;

Având în vedere că prin art. 1 al legii din 14 Aprilie 1922, s'a acordat prelungirea tuturor contractelor de închiriere, ce au de obiect clădiri ce sunt afectate locuinței sau exercitărei unei profesii, comerț sau industrie, afară de excepțiunile prevăzute mai jos tot sub art. 1 din lege;

Că de aci rezultă că legiulorul, din 1922, pentru a determina obiectul la care se aplică regimul prelungirii forțate a contractelor de închiriere, ținând seamă de împrejurările care au edictat această lege, a avut în vedere destinațiunea la care servește imobilul;

Considerând că în speță fiind vorba de o magazie pentru cereale, situată în Constanța și, care servește intimatului Gr. Stavranka la exercițiul comerțului său de cereale, urmează că acest imobil intră în prevederile art. 1 al legii din 14 Aprilie 1922, care acordă beneficiul prelungirii forțate a contractului, tuturor clădirilor afectate comerțului;

Considerând că prin proiectul primitiv al legii din 14 Aprilie 1922, se enumeră în adevăr printre excepțiunile de sub art. 1 și magaziile de cereale din porturi, excluzându-le de la beneficiul prelungirii; că această excepțiune însă nu a trecut în lege, astfel cum a fost votată de Corpurile legiuitoare, ceea ce învederează că magaziile de cereale din porturi sunt supuse regimului prelungirii legale, din moment ce ele intră în categoria clădirilor afectate comerțului, precum s'a arătat mai sus;

Considerând că astfel fiind și întrucât apelantul a declarat în instanță că nu susține celelalte motive de reziliare invocate la prima instanță, urmează a se respinge apelul ca nefondat;

Având în vedere și cererea de cheltueli de judecată, pe care Curtea apreciind le fixează la suma de trei sute lei;

Pentru aceste motive, Curtea respinge, etc.

(ss) Gh. L. Dimitriu, C. Nacian, Al. Teodorescu, Remus C. Benișache, N. N. Papadat.

Grefier (ss) G. C. Săvulescu

Comisiunea de apel pt. așezarea impozitelor directe DIN JUDEȚUL TECUCI

Audiența dela 13 Iunie 1923

Președinția d-lui V. G. IOAN, Președintele Tribunalului
Alexandru Zotinca cu Administrația Financiară Tecuci

Scăzăminte din impozite. — Operarea lor numai în baza cererei făcută prin declarațiune. — Inadmisibilitate când cererea apare pentru prima dată în apel. — Art. 66 și 99 din legea pentru unificarea contribuțiilor directe. — Paragrafele 172, 179, 233 și 264 din instrucțiunile oficiale pentru aplicarea acestei legi.

Scăderile din impozit constatate pentru sarcini de familie, pentru micile venituri supuse impozitelor elementare și pentru sarcini ipotecare, nu se pot face decât numai pe baza cererei făcută prin declarațiune și pentru constatarea lor se aplică dispozițiunile art. 94 din legea contribuțiilor directe.

Asemenea scăderi neformulate în modul arătat mai sus, nu pot fi primite ca bune, când apar pentru prima dată în apel, înaintea Comisiunei de apel, fără să fi fost legată Comisiunea de evaluare și impunere, prima instanță, în mat rîe de așezarea impozitelor.

Comisiunea,

Asupra apelului făcut de Alexandru Zotinca, proprietar din Tecuci, str. Petru Rareș No. 1, contra procesului-verbal

pentru impunerea veniturilor proprietăților clădite cu No. 482/923, a comisiunei II de evaluare și impunere de pe lângă Administrația Financiară Tecuci, prin care se evaluează la suma de 15.000 lei, venitul locativ a proprietății sale clădite din str. Petru Rareș No. 1;

Având în vedere că, atât prin petiția de apel, cât și de către mandatarul apelantului se invoacă ca motive a apelului faptul, că neprăvăzând prin declarațiunile respective sarcina ipotecară ce grevează imobilul, să fie ținută în seamă pe aceeași cale și să se facă convenitele scăderi;

Că reprezentantul fiscoi în susținerea intereselor Statului, opune excepțiunea peremtorie de fond, în sensul că, asemenea motive nu pot fi ridicate pentru prima dată în apel, cerând respingerea lui;

Având în vedere că, după art. 66 din legea pentru unificarea contribuțiilor directe, se acordă contribuabililor scăzăminte din impozitele constatate, pentru sarcini de familie, pentru micile venituri supuse impozitelor elementare și pentru sarcini ipotecare; toate aceste scăderi se fac numai în baza declarațiunilor anuale de impunere și pentru constatarea lor se aplică dispozițiunile prevăzute în art. 99 din această lege;

Că, după art. 99 scăderile vor fi supuse comisiunilor de impunere și ele se vor stabili cu aceeași procedură și jurisdicțiune ca și impunerile anuale;

Că, asemenea din dispozițiunile prevăzute la capitolul VIII, «scăzăminte din impozite» prin art. 67, 68 și 69 se mai deduce că, scăderile unele se operează din oficiu, cum sunt scăzăminte de 20 % din venitul clădirilor, iar altele, cum sunt acelea cuprinse prin dispozițiunile art. 67 până la 69, adică sarcinile de familie pentru micile venituri și cele ipotecare nu au loc decât, în urma cererilor făcute de contribuabili;

Că, din cele arătate se desprinde două idei distincte, mai întâi că scăderile din impozite constituie un drept al părții și apoi că aceste drepturi se fixează contradictor cu Statul, legându-se instanța în urma cererei ce trebuie să fie făcută de părțile interesate, în modul prevăzut de lege, prin declarațiunile anuale;

Că apoi, se mai deduce că, instanța de primul grad ce trebuie legată este Comisiunea de evaluare și impunere, care va statua asupra scăderilor cerute, iar partea nemulțumită cu soluția acestei instanțe, poate apela la comisiunea de apel, care constituie instanța de al doilea grad;

Că, în cazul când contribuabilul face asemenea cereri de scăderi, pentru prima dată înaintea Comisiunei de apel, se impune întrebarea: dacă părțile pot să renunțe la primul grad de jurisdicțiune, cestiunea este controversată, după o părere prin care se susține negativă se invoacă argumentul că, în apel nu este permis a se face nici o nouă cerere, care nu s'a făcut la prima instanță; iar după altă părere, care susține afirmativă, se zice că, garanția celor două grade de jurisdicțiune este un principiu de interes particular, la care părțile pot renunța, această din urmă părere a fost adoptată de Curtea de casație la 1882;

Că, opinia cea mai conformă cu principiile, este cea consacrată prin prima părere, întrucât a face apel contra unei sentințe, înseamnă a te plânge contra celor judecate prin acea sentință, ori dacă nu s'a formulat cutare cerere la Tribunal — ergo la Comisia de evaluare și impunere — cum te poți plânge, că rău te-a judecat Tribunalul sau Comisia de impunere.

Că, oricum s'ar pune cestiunea în cazul de față, chiar în poziția cea mai favorabilă părții, după părerea a doua, totuși cauza nu poate fi cercetată în fondul ei, întrucât fiscoi, pe lângă că nu-i este îngăduit a transige asupra renunțării la primul grad de jurisdicțiune, apoi după toate dispozițiunile formulate, atât după legea pentru unificarea contribuțiilor directe prin texte pozitive a art. 66 și 99, cât și prin instrucțiunile oficiale de aplicarea acestei legi, instrucțiuni ce supleiază legea conform art. 132 și care prin paragrafele 172, 179, 233 (pag. 210) și par. 264, toate prevăzând în mod categoric, că scăderile din venit se fac numai pe baza cererei făcută prin declarațiune; aceste norme fixate prin diversele dispozițiuni, sunt de natură a lega pe fiscoi, în diferitele sale manifestațiuni, fiind reguli edictate de legiulor, ca precauțiuni, în vederea unor reale impuneri și nu

este dat tocmai fiscalului a inaugura opera printr-o călcare a lor, ci respectându-se litera legii, se respectă însuși scopul ei;

Că dar, fiscalul departe de a adopta calea ce voește apelantul s'o impună, cu renunțarea la primul grad de jurisdicțiune, din contra cere a se considera apelul ca inadmisibil, pe motiv că prin petiția de apel și prin susținerile orale a apelantului, se pune în discuție o cerere nouă ce nu a figurat la prima instanță, la Comisia de evaluare și impunere bazat pe principiul fundamental de drept, că cererile noi nu sunt admisibile în apel;

Că apoi, apelantul nu se poate p'ânge că dreptul său de a cere scăderi, este nesocotit și instanța îl consideră decăzut fără a se sprijini pe un text formal, care să o îndrituească să facă aceasta;

Că, este virtualmente cunoscut că, decăderile trebuiesc prevăzute de un text de lege, sau deduse în baza vreunei principii de drept;

Că, în specia noastră, deși decăderea nu este prevăzută de un text din legea pentru unificarea contribuțiilor directe, apoi legile având la baza lor principiile fundamentale, făuritorul acestei legi, a găsit o superfluă, ca decurgând din principiul de drept, că în apel nu sunt admise cereri noi;

Că, față de acestea constatate, pe de o parte contribuabilul apelant Al. Zatinca ne făcând cereri de scădere a sarcinilor ipotecare prin declarația ce a formulat, Comisiunea de evaluare și impunere nici nu s'a ocupat de aceasta, după cum era și natural și conform cu principiul, că nu se putea acorda lucruri cari nu s'au cerut — ultra petita; — iar pe de altă parte, cererea apărând pentru prima dată în apel, ea nu poate fi admisă și apelul în totul cată a fi privit ca nefondat și ca atare respns.

Pentru aceste motive redactate de d-l Președinte V. Gh Ioan, respinge apelul, etc.

Președinte, (ss) V. Gh. Ioan

NOTA. — Deciziunea de mai sus a Comisiunii de apel pentru așezarea impozitelor directe soluționează o chestiune destul de importantă pentru contribuabili: Dacă scăzămintele de impozite se pot cere și opera pentru prima dată în apel?

Comisiunea de apel, bazându-se atât pe desbaterile parlamentare, cât și pe litera și spiritul legii a decis, cu drept cuvânt, că atari scăzăminte trebuiesc cerute de contribuabil înaintea primei instanțe fiscale; Comisiunea de impunere și evaluare (art. 66 din l. contr. ind.), singura în măsură de a aprecia toate împrejurările, și numai în caz de nemulțumire, se poate deduce și în fața comisiunii de apel, instanța fiscală de al doilea grad.

Această soluțiune este conformă și cu principiul generalmente admis în materie de drept comun, că în apel nu se pot invoca cereri noi.

Prin urmare soluțiunea Comisiunii de apel este juridică și bine motivată. (N. R.)

Comisiunea de expropriere a Jud. Oc. Băicoi-Prahova

Audiența dela 10 Februarie 1923

Președenția d-lui AL. S. CĂLINESCU, Judecător

Proces verbal

Expropriere. — Teren petrolifer. — Condițiuni de expropriere. — Dacă dispozițiunile § 2 alin. 4 din art. 19 Constituție, care n'au fost reproduse în legea agrară din 1921, sunt aplicabile?

Comisiunea geologică instituită în baza decretului-lege No. 3697/98 de Casa centrală spre a se pronunța asupra calității terenului. Decret abrogat prin legea agrară. Dacă Comisiunea de expropriere poate ține seamă de rezultatul comis. geologice?

Dacă comisiunea de expropriere de pe lângă jud. ocol are căderea să cenzureze lucrările Casei centrale?

Art. 19 § II al. 4 Constituție. — Decretul-lege 3697/918

art. 16 și 36. — Decretul-lege 3681/919. — Art. 2 al. j din decretul-lege 3922/918.

1. Art. 19 § II al. IV din Constituția dela 1917 a scos dela expropriere o suprafață de 12.000 ha. considerată ca teren petrolifer, cu condiția ca proprietarul care va fi supus exproprierei unei asemenea teren, să dea în schimb o întindere egală de teren cultivabil în același județ sau într'un județ limitrof.

Decretele lege 3697/918 și 3681/919 cari dezvoltă principiile cuprinse în art. 19 din Constituție, prin art. 16 și 36 (decretul lege 3697/919), reglementează normele după care se va stabili întinderea de 12.000 ha. teren petrolifer.

Art. 19 § V al. II arătând că legea generală de expropriere va dezvolta principiile cuprinse în acest art., și se vor vota conform art. 128 din Constituție, urmează că legea agrară din 1921 este o complectare a art. 19 din Constituție, iar dacă § II al. IV sus vorbit din art. 19 din Constituție nu a fost reprodus, aceasta nu înseamnă că a fost abrogat.

2. Prin art. 19 § II al. 4 din Constituție prevăzându-se o comisiune de geologi, care să se pronunțe dacă terenul supus exproprierei este petrolifer, deși comisiunea s'a constituit sub imperiul decretului-lege 3697/918, în temeiul art. 36 a sus numitului decret, care a fost în urmă abrogat de legea agrară din 1921, însă comisiunea de expropriere de pe lângă jud. de ocol are atribuțiunea de a se pronunța și asupra „calității terenului” supus exproprierei iar din acte și din avizul comisiunii geologice adresat Casei centrale își face convingerea că terenul este petrolifer, prin urmare, avizul comisiunii geologice nu poate fi declarat nul.

3. Comisiunea de expropriere de pe lângă jud. de ocol nu are căderea să cenzureze lucrările de ordin intern ale Casei centrale, cu privire la exproprierea terenurilor petrolifere prin art. 2 lit j din decretul lege 3922/918.

Apelantul D. N. Ștefănescu prin av. Ștefan Ciocârdel, — Obștea Sătenilor din Băicoi prin av. I. Pardos, — Casa centrală a împroprietărilor prin av. Al. Stan.

Comisiunea,

Asupra exproprierei moșiei Băicoi, proprietatea d-lui D. N. Ștefănescu, din Ploești, b-dul Independenței 18;

Având în vedere actele dela dosar, lucrările efectuate, concluziile scrise și orale ale părților și Casei Centrale prin avocatul său;

Având în vedere actele noi depuse de proprietar, precum și planul moșiei Băicoi, din 1904, întocmit de d-l Ing. Gold;

Considerând că în ceea ce privește întinderea nu se potrivește cu cea dată cu ocazia primei exproprieri;

Considerând că procesul verbal din 29 Iunie 1919 al Comisiunii județene, nu este definitiv și nici nu are un caracter de hotărâre prin care să se constate care este întinderea totală a moșiei, cât este expropriabil și cât neexpropriabil, pentru ca dela această cifră să pornim azi revizuirea, cată să examinăm întreaga situație a moșiei constatând că:

Suprafața totală a moșiei Băicoi este de 853 ha. și 8 arii, și se compune din trei trupuri: 1) trupul «Șfara Mică», 2) trupul Băicoi, la «Liliești» și 3) pădure cu pământ arabil împrejur.

Suprafața pământului cultivabil este de 773 ha.

Această moșie este singura proprietate a d-lui Ștefănescu și, o are anterior anului 1916, cultivând-o d-sa. Părți din moșie se aflau arendate diferitelor societăți petrolifere pentru construcțiuni și instalațiuni, iar subsolul este concesionat soc. «Câmpurile Petrolifere».

Din suprafața totală a moșiei de 853,8 ha. urmează să se scadă conform art. 13 al. II pământurile necultivabile care se compun din: VII 26 ha.; diferite instalațiuni petrolifere și sonde 26 ha. 7722 mp.; pădure, atât cât sătenii au declarat că azl se mai află, întrucât planul este din 1904 și de atunci s'a tăiat și scos baturugile 25 ha. 5782; terenuri ocupate de clădiri, livezi, embaticuri, trecute în plan 93 ha. 6845 m. p.,

din care se scade suprafețele foste livezi întrucât azi nu mai există terenul fiind arat 29 ha. 4191 m. p.; Spital (loc donat) 3 ha.; loc donat pentru judecătorie 5000 m. p.; loc pentru două școli la Hagica 5000 m. p.; idem lângă primărie 3562 m. p.; răpi 2 ha. 5000 m. p.; drumuri 6 ha.; sărături 2 ha. 2500 m. p.; pentru vitele proprietății în raport cu întinderea moșei 10 ha.; pentru itele personalului 5 ha.; deci în total 136 ha. 9057 m. p.;

Având în vedere că această moșie face parte din regiunea de șes, întrucât suprafața cultivabilă este mai mare de 40%;

Având în vedere că această moșie a fost cultivată, întotdeauna de proprietar;

Că în conformitate cu legea agrară, urmează a se face aplicația art. 8 § b al. II, fiind în regiunea cu cerere de înăpărtării mari și cota dela care trebuie expropriat este 150.286.9 arii, rămânând dar o suprafață expropriabilă de 566.9 ha. conform lezei agrare;

Că așa dar, din moșia Băicoi, urmează să se exproprieze suprafața de 566, 9 ha. (cinci sute șasezeci și șase hectare și nouă arii) rămânând pe seama proprietarului suprafața de 286.9 ha.;

Având în vedere di pozițiunile art. 2 din legea pentru înființarea islazului comunal, urmează că la întreagă suprafață cultivabilă de 773 ha., trebuie să aplicăm opțiunea pentru a determina cota islazului ceiace ne dă o suprafață de 97 ha. care se va deduce din cota expropriabilă, teren de cultură proprie ce arăturilor fiind teren de calitate I;

Având în vedere actele din dosar, se constată că această comună are o populație 1412 cap de familie cu un număr de 2673 vite mari în care intră și oile socotite 5 drept o vită mare;

Că în conformitate cu art. 7 din legea pășunelor, pentru a est număr de vite ar fi necesar o suprafață de 891 ha.;

Având în vedere că tot pentru această comună s'a mai opinat de către Comisia Filipești de Târg a se expropria o suprafață de 1000 ha. din pădurea Ciurperceasa, proprietatea Eforiei Spitalelor Civile;

Considerând că din moșia Băicoi oricât s'ar expropria nu se poate îndestula întinderea necesară de Islaz;

Că așa fiind, urmează să se rezerve ca islaz comunal, suprafața de 97 ha. teren arabil pe lângă ce se va mai da dela cealaltă moșie, care întindere urmează să se scadă din suprafața întreagă a moșiei după ce s'a dedus întinderea necultivabilă și cota neexpropriabilă prevăzută de art. 8 § b al. II, adică din suprafața de 566 ha. 9 arii, rămânând expropriabil pentru cultură suprafața de 469.9 ha.;

Având în vedere că proprietarul prin concluziile scrise și orale și în baza actelor dela dosar, cere să se scoată din masa expropriabilă, suprafața de 351 ha. 9 arii, pe care a dat-o în schimb în moșia Vlădeni-Fărcășani deoarece, moșia sa, conform avizului comisiei geologice, este considerate ca petroliferă și în virtutea art. 19 § II al. IV trebuie scoasă de sub expropriere; că în dovedirea cererii sale depună la desar:

1. Adresa No. 17005 din 29/VII/922, a Ministerului Agriculturii prin care îi încunoștințează că s'a aprobat scoaterea de sub expropriere a moșiei Băicoi, dând în schimb o egală întindere în moșia Vlădeni-Fărcășani, pe care l'a autorizat s'o cumpere;

2. Act de vânzare aut. la No. 263/922, tr. 1068,921, Trib. Prahova, că a cumpărat moșia Vlădeni-Fărcășani;

3. Copie după hotărârea No. 1 din 3 Noembrie 1922 a comisiei județene Prahova, prin care constată că s'a expropriat din moșia Vlădeni-Fărcășani 351. 9 ha.;

4. Copie după adresa Casei centrale No. 15733 către I Dima inginer și No. 15734 către Sava Anastasiu din 23 Iunie 1921, prin care sunt însărcinați să determine terenuri e petrolifere, art. 16 și 36 din decretul-lege 3697/918;

5. Copie după adresa C. C. No. 15735 din Iunie 1921 către d-l profesor Mrazec, de a convoca comisia geologică ca să lucreze la determinarea terenurilor petrolifere conf. art. 36 din decretul lege 3697/918;

6. Copie după cererea d lui Sfetescu, către casa centrală de a se constitui comisia geologică și a-și da avizul asupra moșei sale Băicoi;

În combatere d-nii avocați Pardos și Panciu susțin că lucrările comisiei geologice nefiind făcute pentru întreaga

țară și sub imperiul decretului lege 3697/918 la data de 14 Septembrie 1921 când comisiunea își da avizul, nu mai avea calitatea fiindcă dela s ne fusese desființa ă pe ziua de 17 Iulie 1921, data promulgării l-gei agrare care, prin art. 158 abrogă decretul-lege 3697/918, așa că toate dovezile invocate de proprietar sunt nule de drept mai cu seamă că sătenii au și primit pământul în folosință plăind și prețul lui integral; d-l avocat al C. C. depune dosarul Casei Centrale privitor la moșia Sfetescu se referă la lucrările aflate în el, din care se constată că măsurile luate de C. C. sunt perfect legale, cu atât mai mult că au la bază un text precis din Constituție art. 19, în baza căruia a lucrat și care încă nu e abrogat.

Comisiunea,

Asupra cererii proprietarului de a se scoate din cota expropriabilă a moșiei Băicoi, suprafața de 351 ha. 9 arii, pe care d-sa a dat-o în moșia Vlădeni-Fărcășani;

Având în vedere actele din dosar, se constată în fapt:

Prin ultimul proces verbal din 29 Iunie 1921, comisiunea județeană Prahova, cu ocazia pronunțării în apel asupra neexproprierei moșiei Băicoi, se obligă a interveni la comisia geologică pentru a se pronunța asupra calității terenului moșei, amânând pronunțarea, dar nu face intervenție, iar la 31 Ianuarie 1921, proprietarul intervine cu o cerere la Casa Centrală, pentru constituirea comisiei geologice care să se pronunțe asupra moșiei;

La 23 Iunie 1921 Casa Centrală constituie în virtutea art. 16 și 36 din decretul-lege 3697/918, comisia geologică pe care o împuternicește a face cercetări asupra moșiei Băicoi, iar la 14 Septembrie 1921 comisia se pronunță afirmativ, opinind ca această moșie să fie scoasă de sub expropriere fiind petroliferă (vezi acte la dosar);

Că următor acestui aviz Casa Centrală autoriză pe d-l Sfetescu să cumpere o altă moșie, pe care să o dea în schimb, urmând ca din moșia sa, să fie scoasă de sub expropriere o egală întindere cu cea pe care o oferă;

Că în baza acestei autorizații, d-l Sfetescu, cumpără moșia Vlădeni-Fărcășani (act de vânzare aut. la No. 263/922 de Trib. Prahova), care era inexpropriabilă și o oferă spre expropriere și la data de 3 Noembrie 1922 comisiunea județeană de apel prin hotărârea No. 1, declară definitiv expropriată întinderea de 351,9 ha., iar prin procesul-verbal de față urmează a ne pronunța asupra moșiei Băicoi;

In drept. Având în vedere că în conformitate cu art. 19 § II al. IV Constituția din 1917, urmează a se scate dela expropriere o suprafață de 12.000 ha. din întreaga țară considerată ca teren petrolifer, cu condiția ca proprietarul, care va fi supus exproprierei unni asemenea teren, să dea o întindere egală de teren cultivabil, în acelaș județ sau într'un județ limitrof;

Decretul lege 3681/919 și 3697/918, dezvoltă întreg art. 19 din Constituție, iar prin art. 16 și 36 din decretul-lege No. 3697/918, reglementează normele după care se va stabili întinderea de 12.000 ha. teren petrolifer;

Considerând că art. 19 § V al. II, arată în mod clar că legea generală de expropriere care va desvolta principiile cuprinse în acest articol, se va vota conform ultimului aliniat al art. 128 din Constituție; că prin urmare legea agrară face parte integrantă din art. 19 din Constituție și ea pe lângă că va desvolta principiile prevăzute în art. 19 dar tot ce va mi adăuga sunt dispozițiuni constituționale; că așa dar legea agrară fiind o dezvoltare a art. 19 din Constituție, toate dispozițiunile aceluiași articol, urmau că fie dezvoltate în acea lege și dacă legiuitorul din 1917 nu a vorbit nimic despre § II al. 4 din art. 19 nu însemnează că l'a abrogat;

Având dar în vedere că deși legea agrară nu vorbește nimic despre cele 12.000 ha. teren petrolifer, totuși în Constituție, prevăzându se în mod expres urmează că acel aliniat să fie aplicat întrucât este un drept câștigat de cetățenii țării prin pactul lor fundamental și atâta timp cât o altă dispozițiune constituțională nu l'abrogă, aceasta există;

Considerend că în speță, proprietarul D. Sfetescu, chiar sub imperiul decretului-lege 3697/918, a cerut Casei Centrale ce să constituie comisia geologică pentru a se pronunța asupra moșiei sale;

Că tot sub imperiul decretului-lege 3697/918 s'a constituit acea comisie începându și lucrările sale și această comisie

s'a pronunțat afirmativ, comunicând rezultatul său Casei Centrale, la 14 Septembrie 1921;

Având în vedere că reprezentantul sătenilor alegă, că rezultatul fiind făcut sub imperiul legii agrare este nul, fiind că comisia la data de 14 Sept. 1921 nu mai putea avea ființă, Decretul-legi în baza căruia se constituise era abrogat, aceasta însă nu poate sta în picioare căci nu data la care s'a făcut comunicarea era importantă, ci data la care s'a constituit;

Considerând însă că comisia geologică există nu numai pe baza art. 36 decretul-legi 3697/918 ci pe însuși § II al. 4 din 19 din Constituție, pe care legea agrară nu l'abrogă și a admite contrariul trebuie să făurim dela noi ceace în materie de expropriere nu se admite;

Având în vedere că se neagă comisiunii de ocol, competența de a se pronunța, în această materie, căci ne-am constituit în comisie geologică, trebuie să examinăm disp. art. 37 din legea agrară în care se vorbește de atribuțiunile comisiunii de ocol și printre altele se dă în căderea ei a se pronunța și asupra *calității terenului*;

Că următor acestei dispoziții, comisia nu are înadevăr căderea să constate prin sondage și cercetări tehnice dacă terenul este petrolier sau nu, ci numai să analizeze chestiunile puse în discuție asupra terenului și să hotărască într'un fel sau altul prin mijloacele pe care legea i le acordă;

Considerând că din actele depuse la dosar — avizul comisiunii geologice, adresat Casei Centrale către d-l Sfetescu, etc. — reese în mod clar și bine stabilit, determinarea calității terenului ca fiind petrolier;

Că numai în urma unor cercetări minuțioase Casa Centrală a autorizat pe d-l Sfetescu să cumpere o moșie neexpropriabilă, pe care să o ofere în schimbul moșiei Băicoi, și care s'a și expropriat;

În ceace privește că lucrările Casei Centrale de a scoate o moșie de sub expropriere s'a făcut sub imperiul legii agrare, și sunt nule, comisiunea constată că aceasta nu cade în competența sa să cenzureze lucrările de ordin intern ale Casei Centrale ale cărei atribuții sunt determinate de art. 2 al. j din decretul lege 3922/918;

Că prin urmare Casa Centrală dispunând ca moșia Vlădeni-Fărcășani, cumpărată de d-l Sfetescu, să fie expropriată în întregime în locul moșiei Băicoi, urmează că întinderea de 351,9 ha. care s'a găsit și expropriat prin hotărârea No. 1 din 3 Noembrie 1922 la acea moșie să fie scăzută din suprafața de 469,9 ha. constatată expropriabilă, la moșia Băicoi, rămânând expropriabil pentru locuitorii din com. Băicoi, suprafața de 118 ha. teren pentru cultură plus 97 ha. teren pentru islaz;

Având în vedere că moșia Băicoi, se află în regiune de șes, cu teren propriu pentru cultură calitatea I, traversată de o șosea națională, de o linie ferată și de o gară principală;

Având în vedere prețul regional fixat la pământ în regiunea I la 80 lei hectarul;

Având în vedere art. 36 și 37 din legea agrară, apreciază la 3200 lei hectarul de pământ expropriabil;

Pentru aceste motive, în unanimitate, Comisiunea hotărâște: Constată că întinderea totală a moșiei Băicoi, proprietatea d-lui D. N. Sfetescu, este de 853 ha. 8 arii;

Determină în mod aproximativ suprafața expropriabilă din zisa proprietate, la 566 ha. și 9 arii;

Declară expropriat în această suprafață întinderea de 118 ha. teren pentru cultură, în care se va cuprinde sfoara Liliesți Băicoi, din hotarul moșiei moșnenilor spre S. W. până în moșia Edelea și spre W. până unde va ajunge și întindere de 97 ha. teren pentru islaz atribuit comunei Băicoi, care se va forma dela marginea terenului de cultură expropriat spre W. spre șoseaua Cașului și peste aceasta până unde va ajunge;

Rezerva proprietarului suprafața de 286,9 ha. conform art. 8 § b al. II și suprafața de 351,9 ha. teren expropriat în moșia Vlădeni-Fărcășani, în total 638,8 ha. care se va cuprinde în trup sfoara mică și restul proprietății în epând din suprafața expropriată;

Evaluează ca preț al terenului de cultură și islaz pentru cele 215 ha. expropriate suma de lei 3200 lei hectarul;

Expropriază în folosul a două școli din Băicoi, suprafața

de 5000 m. p., la locul numit «Hagica» și suprafața de 3562 mp. locul de lângă primăria actuală cu mențiunea de a se da proprietarului în schimb un alt teren egal în valoare cu cel expropriat;

La act că proprietarul donează 5000 mp., teren pentru localul jud. căteriei urmând ca locul unde trebuie să se construiască să fie determinat ulterior, după ce organele în drept vor accepta donațiunea. — Cu apel.

Președinte (ss) *Al. Călinescu*

NOTA. — Chestiunile deduse în fața Comisiunii de expropriere de pe lângă jud. ocolului Băicoi-Prahova sunt de o importanță deosebită în ceace privește exproprierea terenurilor petrolifere și ele au fost soluționate în conformitate cu spiritul și litera legii, cu toate contradicțiunile aparente dintre texte, contradicții datorite în mare parte lipsei de omogenitate a legiuitorului agrar din 1921.

Totuși comisiunile de expropriere au știut să învingă aceste contradicții aparente și ținând seamă de principiile fundamentale înscrise în Constituția dela 1917, au dat adevărata interpretare a legii, împăcând și spiritul de dreptate și simțământul de echitate, fără de care o hotărâre orică: de maestră ar fi redecă nu poate să influențeze asupra soluțiunilor practice.

Iată de ce semnalăm această hotărâre redactată de un distins magistrat, și care face o bună aplicațiune practică a chestiunilor supuse judecării (N. R.).

JUDECATORIA OCOLULUI RURAL TECUCI

Audiența dela 16 Mai 1923

Preșidenția d-lui DIMITRIE M. IONESCU, Jud. președ.
Carte de judecată civilă No. 75

Contract de locațiune. — Proprietar-chiriaș. — Acțiune de evacuare a chiriașului pe temeiul art. 1 § 5 din legea dela 6 Aprilie 1923. — Dacă se poate aplica schimbul și la prăvălii? — Soluție negativă.

Atât legiuirile anterioare privitoare la prelungeala girea contractelor de închiriere, cât și legea din 6 Aprilie 1923 îngăduie proprietarilor chiriași de a se muta în propria lor casă oferind în schimb locuința lor, conf. art. 1 § 5 din legea dela 6 Aprilie 1923, însă aceasta nu se poate aplica și la schimbul de prăvălii, legiuitorul în toate dispozițiunile sale referindu se numai la locuințe.

Judecata,

Asupra acțiunii civile intentată pe baza legii proprietarilor de către soții Moisă A. Ceoară și Fanea Moisă A. Ceoară prin petițiunea înreg. la No. 2868 din 14 Aprilie 1923 în contra lor Haia Ițic Schachter văduvă, Sima I. Schechter și Roza I. Schechter, casnică, cele două din urmă în calitate de fiice a def. Ițic Schechter toți din orașul Tecuci pentru reziliere de contract și evacuare de imobil, reclamanții oferind în schimb imobilul ce ei locuiesc în acest oraș și cel țin cu chirie dela Maiorul I. Rombeauu introdus în cauză, mai cerând cheltueli de judecată și execuția provizorie;

Ascultând pe părți în susțineri și cereri;

Având în vedere că din debaterile orale urmate în cauză, din actele dela dosar și din proba interogatorului ce părțile și au administrat una altora în cauză se constată în fapt următoarele;

Defunctul Ițic Schechter comerciant din orașul Tecuci prin contractul vizat de Administrația financiară Tecuci sub No. 18 din 22 Aprilie 1916 a închiriat dela def. Bogdan Chircorianu imobilul prevăzut în acțiune și care este în acest

oraș strada Ștefan cel Mare No. 179 fost 152 megieșit la răsărit cu strada Sft. Ilie, la apus cu strada Ștefan cel Mare, la nord cu Constantin Neința și la mează-zi cu Grigore Constantinescu, azi Moise Dulberg, compus din două etaje având la parter o prăvălie cu două camere și un coridor, pe timp de un an dela 23 Aprilie 1916 și care contract în puterea diferitelor legi privitoare la prelungirea contractelor de închiriere se locuiește astăzi de păratele Schechter, de soția def. dinpreună cu fiicele sale Sima și Roza I. Schechter; Haia Ițic Schechter soția def. Ițic Schechter cu certificatul greșei Trib. Tecuci No. 32390/922, dovedește că are firmă înscrisă sub No. 78/922 și face comerț chiar în imobilul prevăzut în acțiune, chiria actuală anuală a imobilului fiind de 5500 lei.

Că reclamantul Moisă A. Cioară cu contractul vizat de Administrația financiară Tecuci la No. 209 din 29 Octombrie 1916 a închiriat pe timp de doi ani dela Maiorul I. Rombeanu începând dela 26 Octombrie 1916 imobilul din acest oraș strada Ștefan cel Mare No. 134 compus din o prăvălie cu două odăi și o bucătărie de vară, care contract de asemenea s'a prelungit în baza diferitelor legi de prelungirea contractelor de închiriere, chiria actuală anuală a acestui imobil fiind de 7700 lei;

Că la data de 3 Februarie 1920, reclamantii soți Fanea și Moisă A. Cioară cu actul de vânzare autenticat și transcris la Tribunalul Tecuci sub No. 132 și 189/92) au cum-părat dela moștenitorii def. Bogdan Chircoreanu imobilul locuit de păratele Schechter și care face obiectul procesului de azi;

Având în vedere că reclamantii își bazează acțiunea pe dispozițiunile art. 1 paragraful 5 din legea privitoare la prelungirea contractelor de închiriere din 6 Aprilie 1923 care zice: «Proprietarii și coproprietarii astăzi chiriași sau tolerați, indiferent dela data când și cum au devenit proprietari, dar până la depunerea acestei legi la senat (27 Martie 1923) se vor putea muta în casa lor în timpul aplicării legii de față; cu condițiunea de a locui ei și familiile lor și a da în schimb celui evacuat în aceeași localitate locuința lor, afară de cazul când au fost adăpostiți provizoriu undeva»;

Având în vedere că atât din actele prezentate de părți la dosar, cât și din interogatoriul reclamantilor după cererea păratelor rezultă că ambele imobile sunt cu prăvălii și chestiunea ce urmează a fi discutată și rezolvată de judecată este; dacă legiuitorul din 1923 prin art. 1, paragraful 5 au admis sau nu numai schimbul pentru imobile de locuit sau și pentru imobile cu prăvălii;

Având în vedere că legiuitorul cu ocazia războiului mondial pentru a asigura liniștea și siguranța familiilor celor mobilizați prin art. 37 din legea specială autorizând luarea de măsuri excepționale a prelungit de drept toate contractele de închiriere existente la promulgarea legii și cele ce se vor încheia după promulgarea legii; Că, apoi, prin decretul-lege No. 1420 din 1 Aprilie 1920 prin art. 5 s'a limitat numai la șapte cazuri când proprietarul putea evacua pe chiriaș numai din imobilele destinate locuinței; prin legea din Aprilie 1922 art. 2 l. mitează de asemenea dreptul proprietarului de a evacua pe chiriaș la anumiți cazuri cu condițiunea de a se muta ei și familiile lor în imobil și de a da în schimb celui evacuat în aceeași localitate locuința lor, iar prin art. 1 paragraful 5 din legea dela 6 Aprilie 1923, pe baza căruia reclamantii își bazează acțiunea, vorbește de locuință și de a locui ei și familia lor;

Că, dar, din toate legile care au urmat din anul 1916 și până astăzi, se vede vădit că legiuitorul s'a ocupat, când a fost vorba să dea drept proprietarilor a se muta în casele lor numai de locuințe, căci în toate părțile vorbește și se exprimă cu cuvintele „și familiile lor“ a oferi în schimb „locuința lor“, soțiile și părinții care locuiesc împreună, și din faptul că corințele și criza este mai mare pentru case de locuit decât pentru imobile cu prăvălii, și ca ultim argument că intenția legiuitorului când a făcut diferite legi, cu privire la prelungirea contractelor de închiriere, este că s'a ocupat numai de case de locuit și nu de prăvălii, este că atunci când a fost vorba de prăvălii în ultimul alineat al paragrafului 5 dela art. 1 a legii din 6 Aprilie 1923 dă drept numai foștilor comercianți, proprietari de imobile cu prăvălii

care au fost mobilizați, pe f'ont, în refugiu, că se pot muta în prăvălia lor sau în caz când au mai multe imobile cu prăvălii în un imobil destinat de justiție cu obligația de a exercita ei sau familiile lor în acea prăvălie, comerț pe cont propriu, dar aceasta după șase luni dela promulgarea legii de față;

Că legea pentru prelungirea contractelor de închiriere fiind o lege de ordine publică, ea este de strictă interpretare, și intrucât de nicăeri nu rezultă că legiuitorul a permis proprietarilor a face schimbul de imobile cu prăvălii, acțiunea de față judecata o găsește ca nefondată și urmează a o respinge ca atare fără che tueli de judecată intrucât nu s'au cerut de părate;

Pentru aceste motive, judecata respinge ca nefondată acțiunea.

Jude Președinte (ss) *Dimitrie M. Ionescu*

Grefier (ss) *Gh. Diaconescu*

NOTA. — Soluțiunea juridic și bine motivată a jud. ocol. Tecuci este conformă atât literei cât și spiritul legii.

Atunci când legiuitorul a vroit să îngăduie foștilor proprietari comercianți de a se muta în prăvăliile lor, o spune categoric în art. 1 § 5 ul. al., însă numai în condițiunile expres arătate acolo. Ori aceste dispozițiuni nu se pot întinde prin analogie la cazul prevăzut de art. 1 § 5; legea închirierilor este de strictă interpretare, fiind o lege excepțională.

(N. R.).

— A apărut în editura Soc. an. *Curierul Judiciar*: **Legea pentru unificarea contribuțiunilor directe și pentru înființarea impozitului pe venitul global**, cuprinzând textul legii, Adnotațiuni doctrinare, Expunerea de motive, Desbaterile parlamentare, Discursurile Ministrului de finanțe și ale Raportorilor, Tabele și Formulare cu exemple practice, Circulările și Instrucțiunile date de Ministerul de finanțe, iar la urmă un **Indice alfabetic de impuneri ce înlesnește cercetările**, de

CONSTANT GEORGESCU

*Membru în Comisiunea de legislație fiscală a Adunării Deputaților
Docent în științele financiare, Avocat.*

cu o Prefață de d-l *Vintilă I. Brătianu*, Ministru de finanțe. **Prețul 80 lei.**

Comenzile la *Curierul Judiciar*, Rahovei 5, care expediază la cerere recomandat, contra mandat postal, la care se va adauga lei 5 pentru porto recomandat.

— A apărut în editura Societății anonime *Curierul Judiciar*: **INCHIRIEREA** sub regimul legii din 6 Aprilie 1923, comentată de d-nii: *Conduratu*, consilier la Curtea de Apel București, *Periețeanu* și *Velescu* avocați, însoțită de Expunerea de motive, Discursurile Ministrului de Justiție, Desbaterile Parlamentare, iar la fine *jurisprudența Curței de Casație* cu privire la închiriere, adunată și sistematizată de d-l *Filiș Mihăilescu*, grefier la Casație. **Prețul 60 lei**, se adaugă 5 lei pentru porto-poștal recomandat.

— A apărut în editura Soc. Anon. *Curierul Judiciar*: **Cursul de Drept Roman**, de C. Stoicescu, Profesor la Facultatea de Drept București. **Prețul 250 lei.**

Rugăm stăruitor pe d-nii abonați din provinciile a nu mai aștepta alte invitațiuni, sau sosirea încasatorilor, și a bine voi să trimită achitarea abonamentului prin mandat postal, direct la administrația ziarului „Curierul Judiciar“, București, Rahovei 5, notând pe cotorul mandatului „pentru abonamentul datorat partida No...“